

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІВЕНТ-ТЕХНОЛОГІЙ**

На правах рукопису

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

на тему:

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА У ВІННИЦЬКІЙ
ОБЛАСНІЙ УНІВЕРСАЛЬНІЙ НАУКОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ
ім. К. А. ТІМІРЯЗЄВА**

Виконала:

студентка II курсу магістратури,
група МКД-11-20 зв
Спеціальності: 028«Менеджмент
соціокультурної діяльності»
Захарчук Ольга Миколаївна

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
кафедри арт-менеджменту та
івент-технологій
Шморгун Леонід Григорович

Рецензент:

кандидат культурології, доцент ВІКОП
Мазуркевич Ольга Павлівна

Допущено до захисту:
протокол засідання кафедри
№ 4 від 20 листопада 2021 р.
завідувач кафедри арт-менеджменту
та івент-технологій
проф. Копієвська О.Р.

Київ 2021

ЗМІСТ

СПИСОК ВЖИВАНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО -АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
1.1. Історичний розвиток бібліотечної системи та інформаційно- аналітичної діяльності.....	7
1.2. Сутність інформаційно-аналітичної діяльності.....	14
1.3. Види інформаційно-аналітичної роботи.....	26
1.3.1. Інформаційно-аналітичний процес.....	26
1.3.2. Класифікація інформаційно-аналітичної діяльності.....	31
1.4. Форми та методи інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки	40
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ І.....	49
РОЗДІЛ 2 ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ім. К. А. ТІМІРЯЗЄВА	
2.1 Функціонування бібліотеки в умовах інформаційно-аналітичної діяльності.....	52
2.2 Інноватика у системі організації інформаційно-аналітичної роботи бібліотеки на прикладі функціонування відділу краєзнавчої літератури	60
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	73
РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ім. К. А. ТІМІРЯЗЄВА	
3.1 Стратегія розвитку інформаційно-аналітичної діяльності Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва.....	76
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	96

СПИСОК ВЖИВАНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

ВОУНБ – Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. К. А. Тімірязєва

ІАД – інформаційно-аналітична діяльність

ІІ – інформаційні потреби

ВСТУП

Найважливішим завданням теорії інформаційного забезпечення є дослідження нової ролі і місця людини в інформаційному суспільстві, що обумовлюється підвищенням її знання як головної продуктивної сили і суб'єкта виробництва в системі суспільного відтворення, творчий потенціал який реалізується у формі людських інформаційних ресурсів.

Інформаційна діяльність – це система руху й перетворення інформації, класифікація та перелік всіх даних, методів їх кодування, обробки, зберігання та передачі.

Інформаційно-аналітична діяльність (ІАД) – це сукупність інформаційних процесів (збір, пошук, переробка інформації), необхідних для якісного та ефективного процесу управління.

Основною метою аналітичної діяльності є повне використання наявної інформації з метою правильного розуміння й оцінки ситуації, правильного перегляду ситуації та, нарешті,

Результат – успішна діяльність.

Інформаційно-аналітична робота є складовою інформаційно-аналітичної діяльності. Інформаційно-аналітична робота – це процес, який перетворює первину інформацію у нову, довершену продукцію, передбачену для передачі замовнику.

Інформаційно-аналітична діяльність є продуктом творчої праці людей і результатом розвитку людського співтовариства.

Інформаційно-аналітична діяльність в останні роки, в часи інформатизації суспільства грає важливу роль в роботі бібліотек.

З тих пір, як люди навчилися писати та з'явилася можливість передавання знань від покоління до покоління, всю свою мудрість вони довірили книгам. Книга – одна з найбільших чудес, що створена людиною. Довіряючи всі свої знання і досвід книгам, люди навчилися зберігати їх. А хранительками

історичної та соціальної пам'яті людства, центрами культури і духовності народу, скарбницями книг завжди були і залишаються бібліотеки.

Бібліотека – це один з найважливіших продуктів розвитку людської цивілізації. Її діяльність пов'язана з суспільством протягом усієї історії його існування. Виникнення цієї соціальної організації було зумовлене потребами людства у накопиченні та зберіганні знань.

Актуальність проблеми інформаційно-аналітичної діяльності в бібліотечній мережі в наш час підсилюється в умовах сучасного розвитку науки та техніки. Сьогодні можна сказати, що ІАД притаманна бібліотекам, незалежно від того, вирішує вона проблеми вдосконалення управління окремою бібліотекою та всією бібліотечною галуззю, чи виконує своє завдання обслуговування читачів. Усе це визначає важливість бібліотечних досліджень ІАД як частини нової соціальної та комунікаційної реальності.

Інформаційно-аналітичний напрям у діяльності бібліотек висвітлено в працях В. Бондаренко, А. Вітушко, Н. Вітушко, О. Ворошилова, В. Горового, Т. Гранчак, І. Давидової, В. Ільганаєвої, Л. Костенка, С. Кулицького, В. Кушерця, О. Матвієнко, А. Павленко, В. Пальчук.

Мета роботи: дослідити сучасні підходи до організації інформаційно-аналітичної роботи у бібліотечній мережі ; розробити систему ефективної організації інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки у сучасних умовах.

Реалізація поставленої мети передбачає послідовне виконання таких **завдань:**

- проаналізувати сучасні методологічні підходи до організації інформаційно-аналітичної роботи бібліотеки;
- охарактеризувати основні види інформаційно-аналітичної роботи;
- визначити умови ефективності та особливості застосування кожного виду інформаційно-аналітичної діяльності;
- обґрунтувати необхідність використання сучасних інформаційних технологій та інноваційних форм діяльності у системі інформаційно-аналітичної роботи бібліотеки;

- розробити систему заходів з оптимізації інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки;
- проаналізувати інформаційно-аналітичну роботу Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені К.І. Тімірязєва та розробити рекомендації щодо її оптимізації.

Об'єктом дослідження роботи виступає бібліотека як сучасна інформаційно-просвітницька та культурно-розвивальна установа.

Предметом дослідження виступає система інформаційно-аналітичної роботи у бібліотечній мережі на сучасному етапі.

Наукова новизна: у дослідженні уперше зібрано воедино результати глибоких наукових розвідок та власне практичної діяльності бібліотечної мережі; у роботі розроблено низку рекомендацій щодо оптимізації інформаційно-аналітичної роботи бібліотеки на сучасному етапі.

Теоретичне значення роботи: робота узагальнює сучасні наукові та власне практичні напрацювання з питань організації аналітично-інформаційної роботи бібліотечної мережі.

Практичне значення отриманих результатів: результати дослідження становлять інтерес для широкого кола фахівців бібліотечної справи, можуть бути використані під час викладання дисциплін бібліотекознавчого спрямування.

Апробацію результатів дослідження було здійснено шляхом оприлюднення досягнутих результатів на V Міжнародній науковій конференції молодих вчених, аспірантів та магістрантів «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір» 4-5 листопада 2021 року, тема доповіді «Розвиток суспільства в інформаційному просторі».

Методи дослідження. Під час дослідження використовувались загальнонаукові методи: історичний, порівняльний, проблемно-хронологічний, поняттєвий та системного аналізу.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Історичний розвиток бібліотечної системи та інформаційно-аналітичної діяльності

Фундамент інформаційного простору було закладено спілкуванням наших далеких предків у боротьбі за виживання, основу його в минулому складала релігійно-інформаційна картина світу. Пізніше, починаючи з XVII ст., в розвитку єдиного інформаційного простору значну роль стала відігравати наука. Наукові знання є основою всієї системи освіти, яка сприяє активному розвитку передачі інформації, її створенню, структуруванню і накопиченню. Зміст наукових знань принципово не залежить від мовного бар'єру, від тієї матеріальної оболонки, в котрій знаходяться знання людини і соціуму. Наука стає інтернаціональною.

Засновником науки аналітика вважають відомого давньогрецького філософа Сократа (469-399 рр. до н. е.), який розробив власний метод аналізу і роздумів. Його суть полягає в аналізі ситуації в дискусії та діалозі, і філософи вміло оволоділи цим. Він назвав цей метод «акушером» і вважав, що це Божий дар [10, с.22].

Майєвтика – (μαίευτική σε. Τέχνη – «повивальне мистецтво») – мистецтво витягувати приховане в людині правильне знання за допомогою майстерних навідних питань [50]. Сократ використовує аргументаційний аналіз, щоб вміло налагодити діалог, щоб спростувати аргументи співрозмовника, майже завжди досягає мети, тому що в основі суперечки завжди знаходяться життєві факти, логіка міркування, етика. Сократ ніколи не давав готових відповідей. Своїми питаннями та запереченнями він намагався навести співрозмовника на правильні умовиводи і рішення. Сократичний метод є дедуктивний прийом, що складається у визначенні понять шляхом виключень [50, с.23].

Вирішальну роль у виникненні аналітики зіграв Арістотель (384 – 322 до н.е.) давньогрецький вчений-енциклопедист, філософ і логік, засновник

класичної (формальної) логіки. В своїх книгах «Перша аналітика», «Друга аналітика» він вперше систематизував прийоми міркувань, зробив їх предметом наукових пошуків [50, с.25]. Йому належить заслуга уперше провести розмежування наук, виділивши для кожної з них спеціальні області досліджень, і встановити відмінність між теоретичними, практичними і творчими науками [12]. Він відкрив закон тотожності, закон протиріччя, третій закон виключення, індукції, дедукції та діалектику логічного синтезу, визначаючи категорію, мету, простір, час, рух, кількість і якість, форму і субстанцію, можливість і реальність, необхідність і можливості, особливі та універсальні та інші глобальні проблеми. Найбільша перевага Аристотеля полягає в тому, щоб почати з систематичного світогляду та системного дослідження природи. [50, с.26].

Варто розглянути основні етапи технологічних перетворень у сфері обробки та передачі інформації. Результатом цих змін є те, що людське суспільство набуло нової якості та сформувало нову парадигму соціальної технології – інформаційне суспільство.

Перша революція була пов'язана з винаходом писемності, що призвело до величезного стрибка в якості та кількості. Є можливість передавати знання з покоління в покоління.

Друга революція (середина 16 ст.) була викликана винаходом книгодрукування, яке докорінно змінило індустриальне суспільство, культуру та організацію подій.

Третя революція (кінець XIX ст.) була викликана винаходом електрики, що стало можливим завдяки появі телеграфу, телефону та радіо. Своєчасно передавати та накопичувати будь-яку кількість інформації.

Четверта революція (1970-ті роки) була пов'язана з винаходом мікропроцесорної техніки та появою персональних комп'ютерів. Комп'ютери, комп'ютерні мережі, системи передачі даних (інформаційний зв'язок) створюються на мікропроцесорах та інтегральних схемах. Характеристиками цього періоду є три фундаментальні нововведення:

- Перехід від механічних та електричних методів перетворення інформації до електронних;

- Мініатюризація всіх вузлів, пристроїв і машин;

- Створення програмного забезпечення та процесів [48, с. 23].

П'ята і остання революція, інформаційна революція (наприкінці 90-х років) почалась і набула найбільшого розвитку в комерційному підприємстві[48].

Відтоді, як люди навчилися писати (перша революція) та з'явилася можливість передавання знань від покоління до покоління, всю свою мудрість вони довірили книгам. Книга – одна з найбільших чудес, що створена людиною. А друга революція спричинена винаходом з книгодрукування, дала їй великий поштовх та зумовила прорив у сфері збереження, розповсюдження і передачі знань. Книги відкривають нам світ, допомагають уявити минуле, заглянути в майбутнє

Довіряючи всі свої знання і досвід книгам, люди навчилися зберігати їх. А хранительками історичної та соціальної пам'яті людства, центрами культури і духовності народу, скарбницями книг завжди були і залишаються бібліотеки. У перекладі з давньогрецької мови слово “bibliotheke – бібліотека” означає приміщення, де зберігаються книги (“biblion – бібліо” – книга, “theke – тека” – сховище). Маючи справу з найціннішим і найблагороднішим – людиною та інформацією, вони впливають на освіту, науку, культуру і виховання громадян, розвиток економіки, несуть відповідальність за духовність нації, забезпечують реалізацію конституційного права людини на інформацію.

Бібліотеки з'явилися з незапам'ятних часів. Давні єгиптяни називали їх “аптеками для душі”, тому, що книги робили людську душу благородною, а розум сильним[66].

Перші бібліотеки були складами в буквальному значенні цього слова. Найдревнішу, вік якої 5000 років, археологи знайшли на території колишньої Месопотамії (сучасний Ірак). Вона являла собою склад з 30000 глиняних табличок, що містили в основному укази і закони.

У період середньовіччя книги писали тільки в монастирях. Там же збиралися бібліотеки. У 1250 р. засновано Паризький університет (перший світський університет у Європі) і при ньому бібліотеку. В епоху відродження для бібліотек почали будувати розкішні будинки. Бібліотека у Флоренції збудована за ескізами Мікеланджело

У Київській Русі першу бібліотеку зібрав Ярослав Мудрий. Вона була заснована в 1037 році при Софійському соборі. У ній зберігались церковні твори і література з світової історії, географії, астрономії, філософії. Крім державних актів, у ній були історичні твори візантійських авторів, давньогрецьких філософів і істориків: Арістотеля, Геродота, Плутарха.

Одним з осередків книгодрукування в Україні була Печерська Лавра. Перший, хто розпочав друкарство в Печерській Лаврі, був архимандрит, Єлисей Плетенецький (1599-1624). Десь біля 1615 року він купив в Стрятині у спадкоємців Федора Балабана гарну друкарню і перевіз її до Лаври.

І саме друга половина ХХ ст., яка знаменувала бурхливий розвиток науки, техніки, технологій, принципово нових засобів комунікацій тощо, дала могутній поштовх формуванню єдиного інформаційного простору. Інтернет, спеціалізовані комп'ютерні мережі, нова індустрія обробки даних і знань стали одними з найважливіших передумов створення інформаційного суспільства [14].

З початку 60-х років ХХ ст. перед країнами виникла проблема подальшого розвитку: шляхом підвищення і удосконалення індустріального суспільства чи шляхом інформаційно-інтелектуального розвитку з переходом до інформатизації суспільства, накопичення інформаційних ресурсів і технологій. Більшість розвинених країн (Японія, США, країни Європи тощо) обрали інформаційний шлях розвитку[50, с.27]. З 90-х років ХХ століття розпочався процес формування електронних бібліотек в різних країнах світу. Так "бібліотека ХХІ сторіччя" створюється в Японії. З 1994 року в США була розвернена дослідницька програма Digital Libraries Initiative (DLI) по електронних бібліотеках. З 1995 року діє проект створення електронних бібліотек для країн "Великої сімки" – Bibliotheka Universalis.

Сьогодні активно формується нова форма бібліотеки – медіатека. Частина медіатек формує фонди змішаного типу, а окремі – комплектуються лише електронними документами.

В Україні діє власна програма формування електронних бібліотек. Метою створення електронних бібліотек, в Україні, проголошується сприяння збереженню та ефективному використанню національної культурно-історичної та наукової спадщини.

Електронні бібліотеки, це розподілені (за темами) інформаційні системи, які дозволяють надійно зберігати та ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів (текст, графіка, аудіо, відео та ін.), доступні в зручному для читача вигляді. Електронні бібліотеки передбачають колективний доступ до інформаційних ресурсів шляхом створення локальної мережі окремих бібліотек з перспективою об'єднання їх у єдину, глобальну мережу інформаційних ресурсів[66].

Електронні бібліотеки створюються на базі бібліотечних програмних комплексів. В нашій країні найбільше використовуються:

- "УФД/ Бібліотека";
- АБІС (автоматизовані бібліотечні системи) "МАРК" та "РУСЛАН";
- ІРБІС (інтегрована розподілена бібліотечно-інформаційна система);
- "Liber";
- UNULIB;
- ALEF;
- koħa;
- dspace та ін.

Обмін даними між різними бібліотечними системами здійснюється за допомогою спеціальних форматів обміну даними (UNIMARS|USMARS|RUSMARS), використовується і ISO формат.

Розпочалась епоха інформаціології, інформатизації, інформаційних ресурсів, технологій. Інформація як загальна генеративна основа стає значним ресурсом прогресу і забезпечення життєдіяльності людства та підносить науку і

технічний прогрес на безпрецедентний рівень порівняно з попередніми досягненнями [24, с.27].

В мережі Інтернет на сьогодні представлені провідні бібліотеки світу. Україна приймає активну участь в цьому процесі. Створюються регіональні та корпоративні електронні бібліотеки, як універсальні так і тематичні. Формуються фонди медіатек.

Також, на даний час, запроваджено єдину класифікацію для систематизації видавничої продукції. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову “Про припинення використання в Україні Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації”, ”№ 177 від 22.03.2017, проект якої розроблено Держкомтелерадіо з метою систематизації видавничої продукції відповідно до міжнародної класифікаційної системи. До цього часу в Україні паралельно використовувалися дві класифікаційні системи: Універсальна десяткова класифікація (УДК) та Бібліотечно-бібліографічна класифікація (ББК), розроблена у 60-х роках минулого століття. УДК – міжнародна класифікаційна система, яку застосовують понад 130 країн світу. Методичне забезпечення впровадження Універсальної десяткової класифікації здійснюватиме Державна наукова установа “Книжкова палата України імені Івана Федорова”[64].

Зараз в великих бібліотеках широко використовуються й така форма зберігання книг як мікрофільм. З розповсюдження ПК започатковано нову еру розвитку друкарської справи, способів зберігання та тиражування видань.

Серед пріоритетів бібліотечної політики нашої держави в останні роки є інформатизація. Забезпечення вільного доступу до інформації і реалізація права людини на її одержання гарантується Конституцією України, Законом України “Про бібліотеки і бібліотечну справу”. І саме бібліотеки, володіючи великими інформаційними ресурсами, сприяють інформатизації нашого суспільства, покликані допомагати у ліквідації інформаційної нерівності. Завдання бібліотек сьогодні надзвичайно складні і важливі, їх реалізація вимагає значних капіталовкладень і, передусім, величезних інтелектуальних зусиль як з боку

суспільства, яке має переглянути і подолати численні стереотипи, укоріненої у нас теорії і практики, так і самих бібліотекарів.

Сьогодні в Україні найбільшою є Київська центральна наукова бібліотека академії наук, відкрита 1919 року. У 1977 році її фонд становив 8 млн. одиниць літератури. Львівська бібліотека ім. В. Стефаніка має 6 млн. примірників, Харківська – ім. В.Г. Короленка – 5 млн. примірників. Та Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва має на сьогодні фонд майже 1 мільйон примірників документів всіх типів і видів на різних носіях інформації, щорічно фонд поповнюється 18-19 тис. нових надходжень документів. А найстаріша книгозбірня України – Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка, яка в 2008 відзначила своє 400-річчя [66].

Сьогодні збереження та розширення ролі бібліотеки неможливе без постійного розвитку її інформаційних ресурсів, запровадження новітніх комп'ютерних технологій. Нове технологічне середовище дає можливість бібліотеці обслуговувати як локальних відвідувачів, так і глобальних – віддалених користувачів, які отримують доступ до фондів бібліотеки через зовнішні комп'ютерні мережі. Перші спроби комп'ютеризації бібліотек в Україні належать до середини 1980 х рр.

Сьогодні існує можливість швидкої інформованості всіх і кожного, зокрема через такі засоби, як персональний комп'ютер та Інтернет, що забезпечує створення інформаційного суспільства з глобальною інформаційною інфраструктурою.

Сучасний рівень розвитку інформаційно-аналітичної діяльності у провідних країнах світу є результатом тривалого історичного процесу еволюційних і революційних перетворень. Разом з тим чітко простежується також взаємозв'язок розвитку суспільства, особливо матеріального виробництва, і зростання попиту суб'єкта на інформацію. [14].

На цей час відбувається становлення і розвиток постіндустріального суспільства з інформаційною новою економікою, у якому домінуючим фактором стає інформація [8, с.12].

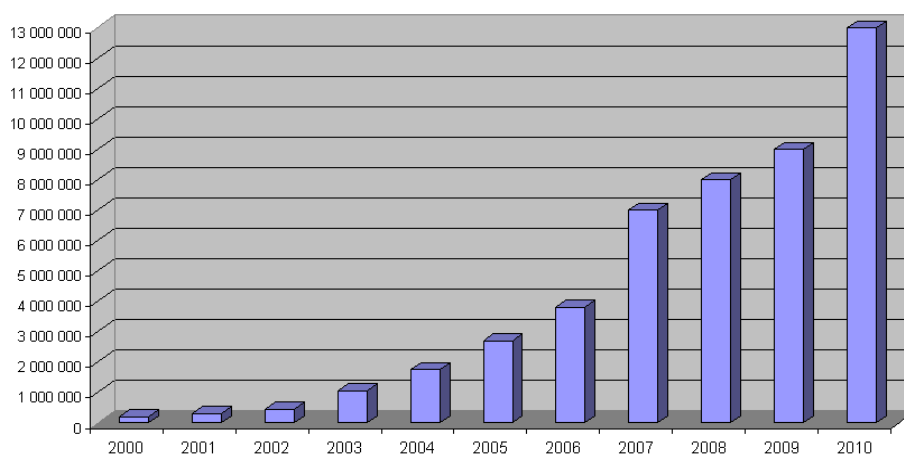
1.2. Сутність інформаційно-аналітичної діяльності

Науково-технічний прогрес забезпечує постійне зростання потреб і попиту на нові інформаційні послуги.

Інформаційне суспільство – це суспільство, в якому вся сукупність суспільних відносин у різних сферах людської діяльності (політиці, економіці, освіті, культурі, дозвіллі, особистому житті тощо) відбувається на засадах широкого використання інформаційних комп'ютерних технологій, завдяки чому кожний має можливість створювати, поширювати та використовувати інформацію й знання.

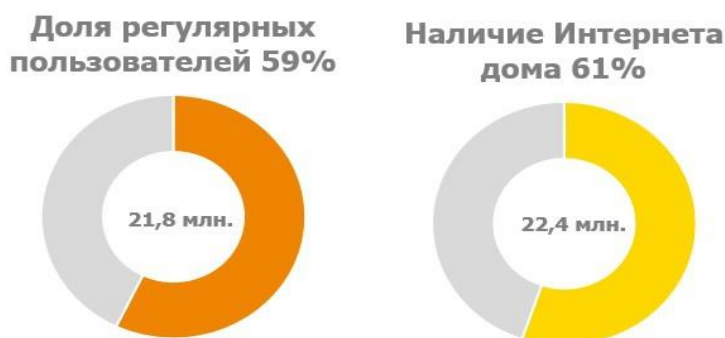
Відповідно до цього визначення, всі суспільні відносини, які ґрунтуються на використанні інформації, повинні базуватися на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Перед бібліотеками останнім часом постала проблема ефективного використання накопичених інформаційних ресурсів у своїй діяльності, зокрема й інформаційно-аналітичній. Її вирішення потребує зосередження на оптимізації організаційно-технологічного та методичного ресурсів ІАД бібліотеки. Саме розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (зокрема Інтернету – чисельність користувачів якого в Україні збільшується (мал. 1) розширив доступ бібліотек до інформаційних ресурсів, незалежно від місця їх розміщення, дозволивши навіть невеликим бібліотекам значно розширити свої можливості в задоволенні інформаційних потреб користувачів, створив передумови для перетворення бібліотек на центри інформаційно-аналітичного виробництва.

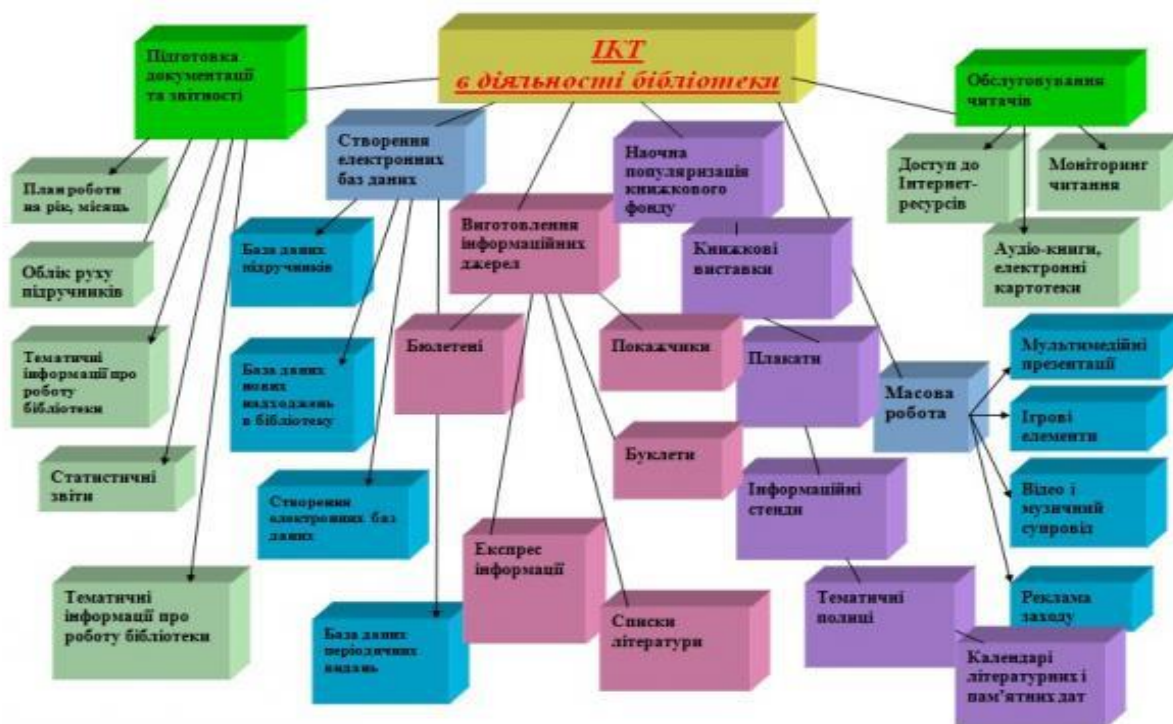
мал. 1. Діаграма зміни чисельності інтернет-користувачів в Україні 2000–2010 роки

Загальна інтернет-аудиторія на всій території України, без урахування Криму зросла до 59% і складає 21,8 млн. користувачів. Такі результати дослідження, проведеного компанією Factum Group Ukraine (мал. 2).

мал. 2 Збільшення інтернет-аудиторії на всій території України

Більше того, сьогодні існують різні системи аналізу інформації, що дозволяють не тільки накопичувати інформацію в електронному виді, зберігати її й забезпечувати інформаційно-довідкові завдання, але й здійснювати управління знаннями, реалізуючи процедури аналітичної обробки даних (мал 3).

мал. 3 Системи аналізу інформації

Але, на жаль, поки що розвиток і впровадження аналітичних та експертних програм і процедур характерні більше для великих корпоративних структур сфери фінансів і торгівлі. Використання автоматизованих інформаційно-аналітичних систем у науці, освіті й інформаційній сфері здійснюється меншими темпами, що потребує від бібліотек додаткових зусиль щодо їх залучення[15].

Саме поширення нової інформаційної технології та її проникнення в різні сфери людської діяльності зумовлюють необхідність пошуку нового методу навчання користувачів інформації. Його суть полягає в забезпеченні споживачів обов'язковому навчанні з обробки інформації та популяризації бібліотечно-бібліографічних знань, а також цільового навчання користувачів інформації різноманітним методам інформаційної діяльності (у тому числі з використанням нових інформаційних технологій). Особливо важлива роль у цьому процесі належить бібліотеці. Головне в тому, що бібліотеки в сучасних умовах повинні додавати принципи аналізу інформації та отримувати підтримку інформаційного аналізу в процесі тривалого користування бібліотечними послугами (підтримкою), тобто до ІАД.

Сьогодні можна сказати, що ІАД притаманна бібліотекам, незалежно від того, вирішує вона проблеми вдосконалення управління окремою бібліотекою та всією бібліотечною галуззю, чи виконує своє завдання обслуговування читачів. Усе це визначає важливість бібліотечних досліджень ІАД як частини нової соціальної та комунікаційної реальності. Проте навіть термін «інформаційно-аналітична діяльність», який останнім часом активно вживається у вітчизняній літературі, не є чітко визначеним, на що вказує Г. Сількова. Це пов'язано з тим, що ІАД певною мірою є характеристикою всіх сфер людської діяльності, але має різні цілі, завдання, засоби та результати. Крім того, слід звернути увагу на появу різних видів інформаційно-аналітичних служб, а також на неоднорідність відповідного складу працівників. Тому можна розрізнити дві широкі категорії аналітиків — тих, хто має досвід інформаційно-бібліотечної діяльності, і тих, хто походить з усіх інших наукових та промислових галузей. Тому, відповідно до конкретних обставин досліджуваного історико-культурного фону, науково-методологічних традицій певної галузі, різні вчені та практики вкладають різний зміст в розуміння феномену ІАД. [60].

Проведені Ю. Курносовим та П. Конотоповим неформальні опитування співробітників різних аналітичних відділів виявили значні відхилення у сприйнятті аналізу та його характеру. Зокрема, під аналізом розуміють:

- Методологічні основи процесу обробки інформації;
- Когнітивна методологія, яка використовує чіткі, наукові та інтуїтивні методи для отримання нових знань;
- Базові знання про реальні процеси;
- Метод перетворення інтуїтивних уявлень у логічні та обґрунтовані плани мислення;
- Форма наукового знання, що використовується в управлінському процесі, по-перше, що використовується для прийняття управлінських рішень;
- Набір методів, за допомогою яких можна виявити прихований зміст у текстах та реальних суспільно-політичних та економічних процесах;
- Ядро науково-дослідної роботи;

- Сильний інтелектуальний і культурний шар, який використовує будь-яка соціальна еліта для управління суспільством;
- Аббревіатура для роботи з аналізу інформації;
- Процес узагальнення та аналізу різних, неповних і часто суперечливих даних, що стосуються ситуації;
- Процес систематизації змісту шляхом моделювання, конструювання та моделювання основних елементів і зв'язків;
- Процес поділу об'єктів на складові частини з подальшим їх об'єднанням у певну систему;
- Принцип конструктивного спрощення для визначення форми взаємодії загальних елементів і розкриття внутрішньої структури будь-якого об'єкта дослідження. [39].

Такий широкий діапазон думок показує, які різні значення можуть міститися в одному терміні. Деякі з цих визначень не мають нічого спільного з сутністю, а з функцією аналізу та його проявом. Тому поняття «аналітик» включає багато сутностей, які потрібно розрізняти і називати по-різному. Тому Ю. Курносов і П. Конотопов вважають, що аналітика – це дисципліна, яка поєднує в собі три важливі складові: методологію інформаційно-аналітичної роботи, організаційне забезпечення цього процесу, а також технологію розробки та створення системи управління, інструментарій, Методичне забезпечення. На основі цього надається таке її визначення: «Аналітика — це цілісна сукупність принципів методологічного, організаційного й технологічного забезпечення індивідуальної й колективної розумової діяльності, що дає змогу ефективно опрацьовувати інформацію з метою вдосконалювання якості наявних і придбання нових знань, а також підготовки інформаційної бази для прийняття оптимальних управлінських рішень» [39].

Але серед багатьох аналітиків найбільш поширене визначення аналізу пов'язане з його інтерпретацією або процесом семантичної обробки даних, тому різні дані перетворюються в повні інформаційні продукти-аналітичні документи або як процес обробки семантичних даних. Сфера діяльності людини для

задоволення потреб суспільства в інформації. За допомогою аналізу та інформаційних технологій, за рахунок обробки вихідної інформації та отримання нових якісних знань.

Бібліотечні та інформаційні фахівці не досягли консенсусу щодо загального розуміння ІАД та її чіткого визначення зокрема. Наприклад, Н. Сляднева зазначала, що аналіз інформації базується на обробці наявної інформації для формування нових знань для оптимізації прийняття рішень. Сучасний аналіз інформації є складною діяльністю, яка покладається на природний інтелект і комп'ютерні технології для маніпулювання інформаційними масивами та методів математичного моделювання. При цьому аналіз інформації переважно виконує якісні та змістовні завдання перетворення інформації, і в цьому плані функціонально перетинається з науковою (виробництво нових знань) та управлінською (розробка рішень і сценаріїв) діяльністю [57].

Г. Сількова вважає, що ІАД є особливою сферою інформаційної діяльності, яка в основному передбачає виявлення, обробку, зберігання та поширення інформації у сферах управлінської, політичної та економічної діяльності. Проте сфера діяльності ІАД визначає специфіку результатів діяльності, а її створення переважно використовує аналітичні прийоми для прогнозування проблемних ситуацій. [60].

Як перший рівень аналітики, ІАД тепер сформувала ознаки інституціоналізації (теорії, теми, організації, кадри, наукові методи тощо). За словами В. Ільганаєвої, він запропонував під аналізом розуміти сферу діяльності. поля соціальної активності, притаманні суб'єктам на різних рівнях організації - суспільства, колективу (групи), індивіда. «Аналіз – це засіб оволодіння знаннями, оптимізація процесу мислення, його структури. Перший необхідний етап – це аналіз інформації як якісна переробка (аналіз) інформації, а другий – синтез інформації, як формування нового знання. Або якісне покращення інформації. Що є (синтез)»[26].

Такий широкий погляд на ІАД показує, як вставляти різний зміст в один термін. На нашу думку, визначення та зміст цієї діяльності є особливо необхідними в сучасних умовах і розкриваються через розуміння «інформаційної» та «аналітичної» складових. Це певною мірою підтверджується, зокрема, тим, що "об'єднання інформаційних і аналітичних методів діяльності в один технологічний процес інформаційно-аналітичного забезпечення надає нам можливість визначити принципи інформаційної аналітики"[26].

Розглянемо етимологію слова «аналіз». Термін «аналіз» зазвичай розглядається у двох ситуаціях. На перший погляд під словом «аналіз» у найзагальнішому розумінні розуміють процес розбиття всієї уяви чи реальності на складові частини. Аналіз відіграє важливу роль у пізнавальному процесі і здійснюється на всіх рівнях. Логічний аналіз передбачає уявлення об'єкта дослідження як його частини, що є методом отримання нових знань. У цьому випадку аналіз набуває різних форм відповідно до характеру об'єкта дослідження. Мета — розглядати частину як елемент складного цілого. У філософії аналіз розглядається як нерозривна єдність з синтезом. На відміну від аналізу, останній є процесом об'єднання частин, атрибутів і зв'язків, виявлених за допомогою аналізу, в єдине ціле. Від ідентичності та сутності до відмінності та різноманітності він поєднує загальність і неповторність, єдність і різноманітність у живе конкретне ціле. Синтез є доповненням до аналізу і невіддільний від аналізу. Згідно з другою точкою зору, аналіз включає комплексні процедури, і в цьому відношенні аналіз визначається як дослідницька діяльність. Як ми всі знаємо, аналіз має глибокі історичні витоки і виник у працях Аристотеля.

В останні десятиліття аналітична діяльність, її методи та технічні засоби динамічно розвиваються для реагування на соціально-економічні, політичні та інші соціальні зміни, складність і різноманітність, постійні ризики, накопичення нових знань та інформації. Однак якщо раніше термін «аналітик» вживався окремо, то сьогодні в інформаційному суспільстві до нього все частіше додається термін «інформація», який став використовуватися як новий термін

«діяльність з аналізу інформації». Все це змушує використовувати аналітичну діяльність для оцінки реальної ситуації, що стає основою для прийняття рішень у різних сферах, у тому числі в бібліотечних.

«Інформаційна» частина відноситься до ставлення до інформації як до ресурсу з усіма засобами для отримання, передачі, накопичення, зберігання, обробки та передачі інформації споживачам. Сьогодні загальноприйнятим є аргумент про те, що наука, техніка та соціальний прогрес невіддільні від накопичення та вмілого використання інформації. Інформація є вирішальним чинником розвитку людської діяльності в міжнародній, економічній, технологічній та науковій сферах. У той же час увагу людей привернула характеристика інформації: накопичуючись і обробляючи з певного місця, вона дає нову інформацію і породжує нові знання. Тому, будучи продуктом найбільш кваліфікованої та активної частини інтелектуальної діяльності працездатного населення, інформаційні ресурси останніми роками зростають особливо швидко. Інформаційна діяльність забезпечила принципову інтенсифікацію суспільно продуктивної праці, широко впроваджуючи автоматизоване виробництво, додаючи творчість. Для сучасної діяльності та способів життя людей її характерними є насамперед високий рівень інформаційно-організаційного комфорту, наявність величезного інформаційного багатства та ефективність застосування.

ІАД має довгу історію і невіддільний від розвитку людського інтелекту. З давніх часів для окремих категорій людей (керівників, науковців, інженерів, педагогів, журналістів, лікарів, юристів та інших інтелектуалів) процес переробки знань став однією з найважливіших складових професійної діяльності. Його ефективність залежить також від того, наскільки існуючі в суспільстві методи комунікації забезпечують його інформаційну діяльність. У перші дні розвитку науки і техніки багато допоміжних операцій (проекування, збір, аналіз і всебічна обробка інформації, зберігання, пошук і поширення інформації) самостійно виконували працівники мозку. Але поступово, із зростанням популярності та ускладнення видів спілкування, допоміжні операції

стали настільки важливими в загальному балансі часу розумових працівників, що починають негативно впливати на ефективність їхньої роботи. Спочатку потрібно розподілити інформацію, а потім виділити експертів з аналізу інформації, для яких виконуються певні операції, щоб функція соціальної комунікації стала професією. Так були бібліотекарі, бібліографічні редактори, перекладачі, архівісти, редактори та видавці, інформатори, аналітики, когнітивисти та інші.

За словами І. Давидова, бібліотекарі завжди були лідерами в організації інформації та знань. З давніх часів (Олександрійська бібліотека) було створено спеціальний «фіксований фонд знань» і розроблено методи полегшення доступу до них у вигляді категорій, каталогів, бібліографічних покажчиків, рефератів та інших пошукових посібників, що описують зміст бібліотечного фонду відповідно до ретельно розробленої структурної моделі сфери знань і мови між дисциплінами. Аналітична робота при цьому є необхідною складовою цих напрямів бібліотечної діяльності[21].

З середини минулого століття розпочався абсолютно новий етап розвитку бібліотек ІАД, пов'язаний із розвитком сталої цивілізації на основі деяких світових тенденцій, зокрема інформатизації, глобалізації та девальвації загальних функцій бібліотечної діяльності за пріоритетами. Саме в цей період почалося співіснування літературного, інформаційного та когнітивного аспектів комунікаційних відносин у суспільстві, що структурно та організаційно, на думку В. Ільганаєвої, полягає в наявності літературно-інформаційно-когнітивної структури соціальної комунікації. система Отримайте вираз. Структура трансформується в багаторівневу комунікацію, а традиційна діяльність документообігу проявляється як згасаюча діяльність [26].

Виходячи з цього, В. Ільганаєва визначила місце аналізу інформації в структурі бібліотечної діяльності. Зокрема, інформаційний аналіз в останній структурі має три контури: I – рівень підготовки до прийняття управлінських рішень у своїй сфері, II – узагальнення методу аналізу інформації, що поширюється на різних функціональних рівнях суспільства, та створення

інформаційно-аналітичних продуктів у різних галузях; III-Рівень опрацювання знань, втілений через нову організацію праці-аналіз, нові технології, нові продукти-це фактично перехід до інших робіт і видів діяльності [26].

Саме поширення нової інформаційної технології та її проникнення в різні сфери людської діяльності зумовлюють необхідність пошуку нового методу навчання користувачів інформації. Його суть полягає в забезпеченні споживачів обов'язковому навчанні з обробки інформації та популяризації бібліотечно-бібліографічних знань, а також цільового навчання користувачів інформації різноманітним методам інформаційної діяльності (у тому числі з використанням нових інформаційних технологій). Особливо важлива роль у цьому процесі належить бібліотеці. Ключовим є те, що в сучасних умовах бібліотеки повинні впроваджувати принципи аналізу інформації в процес надання бібліотечних послуг, які використовуються протягом тривалого часу, та отримувати підтримку аналізу інформації, тобто ІАД.

Методика визначення природи, напряму та розуміння бібліотечної ІАД як феномена соціальної комунікації має базуватися переважно на тому, що бібліотеки можуть не лише, а й здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність. Перш за все, вони є центрами знань цивілізації і накопичили багатий досвід аналізу інформації. Бібліотекарі завжди аналітики під час пошуку інформації. Вони найдосвідченіші в уточненні вимог читачів, часто змушуючи останніх усвідомлювати власні інформаційні потреби, навіть ще не сформовані. Крім того, бібліотека тривалий час займається згортанням та систематизацією інформації.

По-друге, сьогодні вони не хочуть втрачати позиції централізованого інформаційно-ресурсного центру і зберігають лише сховище старих книг. Для цього важливо не обмежуватися своїм фондом, а активно розвивати зовнішні джерела інформації.

По-третє, працівники бібліотек змушені будуть підвищувати інтелектуальний потенціал своєї професії. Частка інтелектуального капіталу на кожен продукт, пов'язана з вартістю вироблених матеріалів, швидко зростає. Прихильники глибокого інтелекту в бібліотечній галузі зосереджують свої

зусилля на трансформації від інформації до знань про запитуваний об'єкт, вважаючи, що ця трансформація є перспективною для всієї галузі. Іншими словами, аналіз інформації розглядається як необхідний «інструмент» для підготовки ефективних відповідей на запити нетипових читачів.

Загалом, наголошує І. Давидова: "...сучасне інформаційно-бібліотечне виробництво ґрунтується на посиленні аналітичного компонента в обробці інформації, компонуванні отриманих даних і наданні інформаційних послуг, які базуються на когнітивних підходах". Це пов'язано з переходом бібліотеки до нової парадигми. Нове інформаційне середовище вимагає від бібліотечних працівників не лише посилення дій, спрямованих на забезпечення вільного позиціонування споживачів в інформаційних продуктах та системах обслуговування, а й оволодіння роллю посередника в інформаційних продуктах та послугах. Роль в системі. Створення нових знань, інформації та знань, а також їх оцінка та підвищення якості. Тому ІАД можна використовувати як можливий напрямок розвитку когнітивних функцій бібліотеки, що робить останній все більш конкурентним ринком інформаційних продуктів і послуг. [20].

Можна сказати, що необхідно розрізняти аналіз класичної версії та аналіз як дисципліну, яка поєднує в собі методологію роботи з аналізу інформації, організаційне забезпечення процесу, а також технічне забезпечення та впровадження розробки та Інструменти створення З огляду на бібліотеку в системі розповсюдження документів З досвідом тисячоліття центральним напрямком бібліотечного ІАД є вилучення нової інформації з потоку документів, який вона представляє, і синтез інформаційної моделі об'єкта або нового знання. Отримані результати "можуть використовувати для управління циклом і процесом формування поведінки об'єкта на різних рівнях його системи або соціальної організації, незалежно від того, чи потрібно задовільнити інтелектуально багату інформацію (бізнес, політика, наука, освіта) і використовуватися" у бібліотеках та через управління публічною інформацією бібліотеки та цикл управління бібліотечною системою як публічною особою».

Усе це дає можливість розглядати ІАД як фундаментальний елемент у формуванні когнітивного потенціалу суспільства. У цьому процесі беруть участь бібліотека, яка формує пам'ять соціальних документів, інформаційна організація, що формує соціальні інформаційні ресурси, і структура аналізу (інтелектуальні програми, веб-сайти). Завдяки розумному процесу соціальної діяльності, формуванню потреб різних рівнів соціальних організацій для виживання людини, оновлення соціальних інформаційних ресурсів та зростаючих вимог бібліотечна ІАД є частиною нового суспільства і комунікаційна реальність, невід'ємна частина соціальної інформаційної інфраструктури.

На нашу думку, визначення сутності, напряму та розуміння ІАД бібліотеки як феномена соціальної комунікації має ґрунтуватися на тому, що бібліотеки не лише можуть, а й повинні здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність.

Перш за все, вони є центрами знань цивілізації і накопичили багатий досвід аналізу інформації. Бібліотекарі завжди аналітики під час пошуку інформації. Вони найдосвідченіші в уточненні вимог читачів, часто змушуючи останніх усвідомлювати власні інформаційні потреби, навіть ще не сформовані. Крім того, бібліотека тривалий час займається згортанням та систематизацією інформації.

По-друге, сьогодні вони не хочуть втрачати позиції централізованого інформаційно-ресурсного центру, а зберігають лише сховище старих книг. Для цього важливо не обмежуватися своїм фондом і активно розвивати зовнішні джерела інформації.

По-третє, працівники бібліотек змушені будуть підвищувати інтелектуальний потенціал своєї професії.

Можна сказати, що необхідно розрізняти аналіз класичної версії та аналіз як дисципліну, яка поєднує в собі методологію роботи з аналізу інформації, організаційне забезпечення процесу, а також технічне забезпечення та впровадження розробки та Інструменти створення З огляду на бібліотеку в системі розповсюдження документів З досвідом тисячоліття центральним напрямком бібліотечної ІАД є вилучення нової інформації з потоку документів,

який вона представляє, і синтез інформаційної моделі об'єкта або нового знання. Отримані результати "можуть використовувати в управлінському циклі і процесі формування поведінки об'єкта на різних рівнях його системи або соціальної організації. Це може не тільки задовольнити попит громадськості на багату знаннями інформацію (бізнес, політика, наука, освіта)", і використовувати його в державному управлінні. Інформація в бібліотеці та через неї, а також інформація в циклі управління бібліотечною системою як публічною особою" [20].

Усе це дає можливість розглядати ІАД як фундаментальний елемент у формуванні когнітивного потенціалу суспільства. Бібліотека, яка складає пам'ять соціальних документів, а також структура організації та аналізу інформації (інтелектуальні програми, веб-сайти), які становлять соціальні інформаційні ресурси, задіяні в цьому процесі.

1.3. Види інформаційно-аналітичної роботи

1.3.1. Інформаційно-аналітичний процес

У ХХ ст. аналітична діяльність перетворилася на професійну. Аналітики різних спеціалізацій роблять величезний вплив на прогрес практично у всіх сферах суспільного життя. В багатьох країнах, як гриби після літнього дощу, з'являються інтелектуальні корпорації, «фабрики мізків», інформаційно-аналітичні відділи і служби в органах державної влади, компаніях, банках, політичних партіях. Бурхливо розвиваються ринки аналітичної інформації, інтелектуального продукту, методичного і програмного забезпечення його отримання [13].

Інформаційно-аналітична діяльність, як правило, зводиться до оформлення і написання аналітичного документа – аналітичного огляду, звіту, записки, довідки тощо.

Документи – це об’єкти, створені спеціально для зберігання або передачі інформації. За способом запису документи поділяються на письмові, електронні та аудіовізуальні документи. Що стосується самого файлу аналізу, то це важлива частина інформації, яка містить фіксовану форму інформації і призначена для примусового практичного застосування. Мета файлу аналізу – надати переконливі аргументи для перевірки рекомендацій щодо вирішення проблеми та розробити відповідні інструменти для прийняття та прийняття ефективних рішень. [8, с.55].

Інформаційно-аналітичний процес у сфері управління являє собою процес пошуку, збору, переробки та подання інформації у формі, придатній для її використання при прийнятті управлінських рішень.

Головне правило інформаційно-аналітичного процесу – це аналітичний продукт, то б то огляд, довідка, звіт, прогноз тощо, що створений у результаті інформаційно-аналітичного процесу, який повинен бути придатним для використання замовником та корисним для нього вже в момент свого створення. Основний принцип організації процесу аналізу інформації кілька десятиліть тому сформулював експерт із стратегічної розвідки генерал Вашингтон Платт: точна, своєчасна та чітка звітність.

Перший принцип. Надійність повідомлення є ключовою ознакою для оцінки будь-якого інформаційного документа, створеного в результаті аналізу. Воно забезпечується правильним поєднанням багатьох моментів, що визначають ефективність роботи аналітика.

Існують наступні моменти:

- Людина, яка аналізує новини, має глибоке розуміння реальності;
- Правильно відбирати факти про об’єкт аналізу;
- Робіть вибір на основі аналізу фактів, явищ і основних моментів процесу, а також причинно-наслідкових зв’язків.

Другим основним принципом організації процесу аналізу інформації є своєчасна підготовка документів. Своєчасність отримання інформації багато в чому визначає її цінність для користувачів.

Третім основним принципом організації процесу аналізу інформації є наочність подання матеріалу. Суть реалізації цього принципу полягає в тому, щоб надати результати аналітика іншим.

Крім того, документ аналізу інформації має бути стислим, логічним і переконливим.

Як ми всі знаємо, простота — сестра таланту. Короткі повідомлення легше зрозуміти і запам'ятати краще, ніж довгі.

Якщо автор при поданні матеріалу дотримується логічних правил: той самий закон, закон протиріччя, закон про виключення третьої сторони та закон достатньої основи, то документ аналізу інформації можна вважати логічним.

Нарешті, для того, щоб інформація, наведена в документі, була переконливою, вона повинна відображати важливі причинно-наслідкові зв'язки у легкодоступній та зручній для споживачів формі. Обов'язковою умовою реалізації цього правила є висока кваліфікація аналітика, його вміння знаходити необхідні аргументи для підтвердження своєї точки зору на питання, що розглядається.

Рішення про вибір типу файлу для аналізу залежить від багатьох факторів.

По-перше, визначте тему, чому вона присвячена. Тему зазвичай визначає замовник.

По-друге, дуже важливо проаналізувати кінцевого одержувача документа або його безпосередніх замовників (його соціальний статус, освіту і навіть вік).

По-третє, слід враховувати обсяг інформації, що міститься в цьому файлі аналізу.

Слід пам'ятати, що аналізовий документ містить дві основні функціональні частини: інформацію та безпосередній аналіз. Залежно від характеру дослідження частина інформації та аналізу може бути однаковою або асиметричною за обсягом, але жодна з них не повинна становити виключний зміст проекту.

Зокрема, інформаційний розділ в основному зосереджений на відображенні інформації, пов'язаної з дослідженнями. Ці дані можуть мати різні властивості і бути представлені по-різному (наприклад, як опис основних характеристик

ситуації, часової послідовності подій, статистичних даних, результатів методів аналізу тощо), їх можна подати як текстова інформація або в таблицях, діаграмах, Форма діаграм. Проте головною умовою оформлення інформаційного розділу є підкреслення фактологізму та мінімізації інтерпретації фактів.

У свою чергу, аналізова частина проекту в основному включає логічні міркування при порівнянні різних фактів, пояснення явищ та їх взаємозв'язків, а також загальні висновки та прогнози ситуації.

Виходячи з цього розрізняють наступні найпоширеніші види аналітичних документів.

1. Аналітична записка. Це детальний аналіз проблеми, висновки та практичні пропозиції, коли це необхідно. Вирішальним фактором при підготовці аналітичної звітності є період підготовки – важливо, щоб інформація не втратила актуальності після її завершення. Під час підготовки аналітичних записів рекомендується використовувати якомога більше матеріалу, навіть якщо він використовувався раніше. Обсяг аналітичних конспектів зазвичай становить 5-10 сторінок.

Іноді інструкцію з аналізу можна підготувати в наступному вигляді

Ризик-специфічний аналіз основних загроз політичній та економічній ситуації (в основному короткостроковій)

2. Аналітичний звіт. Він відрізняється від аналітичних записок тим, що має більшу довжину – 20-30 сторінок. Крім того, до звіту часто додають різні таблиці, діаграми, графіки тощо. При підготовці аналітичного звіту значна увага приділялася висновкам та рекомендаціям, які становили 1/4 тексту. Поширеною практикою в багатьох країнах є публічний показ звіту, наприклад, для команди клієнта тощо. У цьому випадку підготуйте окремо 1-2 сторінки резюме.

3. Аналітичний огляд. Під час написання огляду інформація про джерело, що використовується, зазвичай надається у формі прямого цитування (зменшення допускається, якщо необхідно зберегти). На відміну від аналізу та роз'яснення, висновків та рекомендацій зроблено не було. Крім того, інформація

аудиту може потребувати додаткової, більш глибокої перевірки. Аналіз оглядів коливається від 5 до 20 сторінок.

4. Аналітична довідка. Найпоширеніший тип аналітичного документа — це короткий огляд конкретних аспектів конкретних подій, явищ, процесів (переважно статистичні та інша інформація), і може включати політичні, економічні та соціальні аспекти економічних і політичних структур. Обсяг довідки зазвичай дуже невеликий, всього 2-5 сторінок.

Якщо розмір аналітичного документа значно більший за наведені вище типи, рекомендується розділити його на дві окремі частини. Основні оцінки, висновки та прогнози розвитку проблемної ситуації наведені в основних аналітичних примітках на сторінках 4-5. Основна інформація, статистичні дані тощо, наведені в розширеному документі, призначені для використання клієнтами, коли їм потрібно більш детально поглибити проблему. [7, с.56].

Підготовка будь-якого аналітичного документа має відповідати певним принципам, головним чином наступним:

- Звертайте увагу на потреби клієнтів;
- Скласти загальну картину питань, що розглядаються;
- Поставте основний висновок задачі на перше місце;
- Матеріали мають бути структурованими та логічними, рекомендується використовувати чіткі та зрозумілі фрази та по можливості уникати бюрократичного жаргону.

Тепер сформулюємо завдання, які необхідно вирішити в процесі аналізу ситуації:

- Реалізація структури проблеми, що включає вибір набору ситуацій, їх типів, характеристик, наслідків та рішень (аналіз проблеми);
- Визначити характеристики, структуру ситуації, її функції, взаємодію з середовищем і внутрішнім середовищем (системний аналіз);
- Визначити причину цієї ситуації та наслідки її розгортання (причинно-наслідковий аналіз);

- Діагностика, моделювання та оптимізація діяльності в контексті (аналіз поведінки);
- Побудувати систему оцінки ситуації, її компонентів, умов, наслідків та учасників (аксіологічний аналіз);
- Передбачити можливе, потенційне та очікуване майбутнє (прогнозний аналіз);
- Внести пропозиції щодо поведінки головного героя ситуації (рекомендований аналіз);
- Розробити план діяльності в цьому випадку (аналіз цілей плану) [13, с.44].

1.3.2. Класифікація інформаційно-аналітичної діяльності

Мета аналітичного документу залежить від рішення, яке споживач повинен прийняти на його основі. У зв'язку з цим вимоги до інформації для конкретних завдань можуть відрізнятися, зокрема:

- Зрозуміти зміст оригінальних документів з конкретних питань, щоб вибрати цінні ресурси для поглибленого дослідження;
- Оцінка стану розвитку та методів суміжних галузей науки і техніки для визначення місця розв'язуваної проблеми та інших проблем;
- Використовувати новітні досягнення окремих галузей науки і техніки для підвищення ефективності діяльності організації;
- Звернути увагу на досліджувану проблему, щоб показати плюси і мінуси дослідження;
- Оцінити інформаційну ситуацію в конкретній галузі для визначення найбільш перспективного рішення проблеми;
- Визначити рівень розвитку, досягнутий у тій чи іншій сфері розвитку суспільства або організації, і порівняти рівень виконаної з ним роботи;
- Визначати важливість ідей, теорій, концепцій, гіпотез і практичних рішень, щоб їх можна було використовувати для вирішення конкретних проблем;

- Виявлення тенденцій в основних і суміжних науково-технічних галузях та встановлення найкращих техніко-економічних показників нових об'єктів [28, с. 23].

Одним з найпоширеніших видів інформаційно-аналітичної діяльності є реферування. Як відомо, зародження практичних рефератів створювалося і розвивалося в бібліотечній та бібліографічній практиці, орієнтуючись на зміст, основні дані та висновки документів.

У науці комунікації та системи аналізу інформації реферат є основним інформаційно-комунікаційним документом, завдяки споживчим властивостям:

- Серед усіх видів документів вторинної інформації реферат — це інформація, яка найкраще розкриває зміст першоджерела.
- Використання резюме для пошуку поточної або ретроспективної інформації може заощадити до 90% часу, необхідного для доступу до вихідного файлу.
- Подання інформації у вигляді тез сприяє довгостроковому збереженню фондів інформаційного обслуговування, полегшує та прискорює підготовку інформаційних видань та створення інформаційних масивів.
- У деяких випадках реферат може замінити першоджерело (коли користувачеві потрібна інформація, яка не стосується основної теми роботи, а пов'язана з проблемою, або коли оригінальний документ неможливо отримати через мовні чи організаційні бар'єри) [46].

Реферат є багатофункціональним допоміжним документом. Він виконує багато функцій: надання інформації та наукової комунікації, прогнозів, довідок та адрес, покажчиків та інструкцій.

Відповідно до завдання, реферат може надати необхідну систематичну фактичну інформацію для її оцінки, узагальнення та синтезу, а також рекомендувати найновішу, найціннішу та найкориснішу інформацію для конкретного користувача.

Інформативний реферат - містить параметри та надає основні дані, висновок оригінального документа, що робить цінний внесок у загальну систему знань або корисний певному колу читачів.

Індикативний реферат — це стисла стаття, призначена для того, щоб допомогти читачам вирішити, чи варто посилатися на оригінальний документ.

Реферування – це інтелектуальний процес творення, що вимагає розуміння, аналізу та всебічної обробки інформації, а також створення нового документа – реферату з певною мовно-стилістичною формою.

Методика реферування - це послідовне виконання операцій оцінки, відбору, аналізу та синтезу інформації, що міститься в першоджерелі. Реферативний процес заснований на виконанні цих логічних операцій.

Анотація — це короткий опис друкованого твору (їх збірки чи частини) за змістом, призначенням, видом, формою та іншими ознаками.

Зазвичай він складається як ціле видання (книги, журнали, збірники). Мета анотації – дати користувачеві зрозуміти основний предметний зміст документа, різні аспекти предмета, матеріали дослідження, географічні аспекти та хронологічні рамки. Середній обсяг коментарів становить 600 інших символів. У фаховій літературі існує кілька класифікацій анотацій в залежності від:

- Анотований літературний вид (художня чи нехудожня література, видавництво документів тощо);
- Призначення та функції анотацій (видавнича справа, публічні бібліотеки тощо);
- Обсяг і глибина інформації, розкритої у змісті документа.

Найбільш вдала спроба типізації анотацій належить В. П. Леонову.

Його основним критерієм є функціональний підхід, що дає змогу розрізняти анотації за їх соціальним призначенням. Підсумовуючи, анотації поділяються на рекомендовані та довідкові.

Рекомендована – Опишіть та оцініть документ відповідно до його призначення та читацької аудиторії, використаного для популяризації та популяризації найкращих літературних творів, з метою викликати інтерес,

привернути увагу та посилити процес читання. Зазвичай він орієнтований на навчання і може включати навчальні пропозиції, методичні пропозиції тощо.

Довідкова – коротко уточнюйте малозрозумілі назви та надавайте розширені відомості про автора, а також форму, зміст, жанр, призначення та інші характеристики документа, які не входять до бібліографічного опису. Довідкові примітки не містять критичної оцінки документа.

У структурі діяльності з аналізу інформації важливі значення належать дослідженню та аналізу. Метою цього напрямку є інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень та створення системи інформаційного забезпечення основних видів діяльності користувачів інформації.

Основним засобом виконання цих завдань є підготовка до огляду інформації, за допомогою якої можна дати систематичну й загальну оцінку стану (досягнутих рівнів, тенденцій та перспектив, організаційно-економічних умов) у конкретній науці, техніці, виробництві, культурі та освіті. поля тощо.). Підготовка зведеної інформації базується на основному процесі опрацювання джерела літератури. Існує:

- Витягувати та систематично характеризувати інформаційні та кількісні дані всіх аспектів стану об'єкта з документу;
- Оцінити новизну, достовірність і взаємозалежність відібраних даних, доповнити та уточнити їх зміст;
- Логічна обробка отриманих даних для отримання нової інформації про стан конкретної сфери соціальної діяльності, тобто визначення досягнутого рівня, тенденції та перспектив розвитку.

За результатами обробки вихідних даних створюються оглядово-аналітичні документи: різноманітні огляди, річні звіти про найважливіші досягнення в конкретних галузях, звіти про аналіз, інформаційні повідомлення тощо.

До змісту оглядово-аналітичних документів передбачені такі вимоги: доречність, достовірність, об'єктивність, фактологічність, наявність і обґрунтованість висновків, лаконічність.

Аналітичний огляд — це вичерпний текст другого рівня, який містить короткий опис конкретного питання або проблеми на основі інформації, отриманої з кількох основних джерел за певний період часу.

Основним фактором, що визначає зміст і форму рецензії, є мета рецензії. Відповідно до нього всі огляди можна розділити на дві групи: огляди бібліографії та статус випуску.

Бібліографічний огляд містить набір упорядкованих описів бібліографічних джерел інформації; примітки, що розкривають їх зміст, і текст, що пов'язує описи різних джерел. Мета підготовки таких коментарів — допомогти фахівцям зорієнтуватися в документальному процесі та вибрати найцікавіші джерела для дослідження.

Огляд стану проблеми містить інформацію з основних джерел про результати досліджень, стан конкретних сфер науки, техніки, виробництва, шляхи їх розвитку. За цілями навчання розрізняють два типи коментарів — реферативні та аналітичні.

Реферативний містить систематичні та загальні відомості про стан і розвиток галузі науки, техніки та виробництва. Ці дані отримані шляхом аналізу основних джерел, але не були суворо оброблені. Зберігайте висновки та оцінки автора оригіналу щодо фактів, теорій і методів, згаданих у документі. Мета підготовки реферативного огляду - дати чітку концепцію робочого стану та висвітлення основних результатів досліджень у галузі, а також спрямування ряду фактів, отриманих науковцями та експертами.

Найбільш складними і повними видами вторинної інформації є науково-аналітичні огляди. Вони містять систематичну й загальну інформацію про розвиток, тенденції та перспективи окремих галузей суспільної діяльності чи конкретних проблем.

Як інформаційний твір, аналітичні огляди можуть не тільки узагальнити характеристики першоджерела, але й включати висновки та пропозиції щодо вирішення проблеми. Як інформаційна основа прийняття управлінських рішень і результат аналізу інформації, вона широко використовується в економічній та

політичній сферах. Використовуйте його метод для складання різних типів інформаційних документів. До них належать звіти про аналіз, інформаційні звіти, звіти про аналіз, підсумки тощо.

Ці файли містять прогнози проблемних ситуацій і є засобами інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень. Рецензія економить час професіоналів, позбавляючи від необхідності безпосередньо переглядати документи під час пошуку необхідних матеріалів, а також акцентувати увагу на особливо цікавих документах.

За призначенням і способом створення рецензійні документи поділяються на такі категорії: явна інформація, бібліографічний огляд, реферат, рецензія на аргументи, річна рецензія, річна доповідь, рецензійна довідка тощо.

Інформаційний огляд займає домінуюче положення в інформаційно-файловій системі. Його характеристика полягає в тому, що огляд інформації полягає в отриманні попередніх знань про стан, розвиток та можливі шляхи вирішення проблеми шляхом логічної обробки інформації документа.

Тому складання підсумкової інформації є не стільки описом та узагальненням інформації документа, скільки аналізом стану та розробкою проблеми на основі використання різноманітних джерел інформації.

Отримання оглядової інформації здійснюється на основі наступного процесу обробки джерел інформації документів:

- Виділяти, відбирати і систематизувати системи даних з документів і фактів, що характеризують основні аспекти стану об'єкта, що розглядається;
- Доповнюйте, уточнюйте зміст, оцінюйте новизну та значення, перевіряйте автентичність та встановлюйте взаємозалежність.
- Логічне перетворення даних і фактів для отримання нової інформації про стан об'єкта, тобто знання рівня, досягнутого об'єктом, організаційно-економічних умов, тенденцій розвитку.

Інформаційний огляд містить систематичні дані та факти та загальні відомості про розвиток проблеми, без критичної (науково-технічної, економічної) оцінки

автора огляду. Основна мета огляду інформації полягає в тому, щоб спрямувати споживачів інформації до розуміння стану розвитку проблем і проблем.

Огляд доказів має на меті довести необхідність і зручність проведення конкретних досліджень або розробок, а також вибрати найкращий метод (напрямок, технологія, прийняття основних рішень), організацію роботи та планування.

Оглядова доповідь містить відомості про окремі аспекти стану науки і практики, питання, об'єкти, організації тощо. Необхідно оцінити поточні зміни в стані питань (питань, тем), що розглядаються.

Бібліографічний огляд — це огляд, що містить цілісний і послідовний бібліографічний опис сукупності бібліографічних джерел з певного питання (проблеми, теми), опублікованих за певний період часу, та бібліографічні описи цих документів. Бібліографічний огляд включає короткий опис документа на основі аналізу документа. Бібліографічні огляди дають загальний опис елементів змісту та дають формальні характеристики цих видань.

Огляд-огляд статусу проблеми містить систематичну та загальну інформацію про наукові розробки та фактичний стан впровадження, а також тенденцію проблеми, що розглядається (наука чи техніка, галузь, підрозділ, проблема, проблема, об'єкт, організація тощо). .)

Огляд статусу проблеми (питань, тем) складається з таких елементів: вихідні дані, реферат, вступ, розділ аналізу, висновки, рекомендації, додатки, список джерел використання, список скорочень, допоміжний покажчик, зміст. . Оглядово-аналітичні документи відіграють особливу роль у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень.

Аналітичні прогнози включають аналіз інформації, що відображає характер зміни стану об'єкта дослідження (його структури, найважливіших показників і факторів, що визначають його розвиток) для визначення необхідного для прогнозування режиму розвитку об'єкта. Цей огляд базується на аналізі основних документів, детально розглянутих.

Прогнозний огляд має інформувати про перспективи розвитку об'єкта на найближчі 5-10 років та надати аналіз.

Огляд прогнозу має таку структуру: вступ (основа для огляду), частина аналізу (стан об'єкта, тенденція розвитку та прогноз), висновки та рекомендації. Аналітичний звіт діяльності починається з приміток або тез для узагальнення дослідницьких завдань та отриманих результатів і починається зі вступу для ознайомлення з досягненнями вітчизняної та зарубіжної проблематики досліджень.

В основній частині звіту викладається супровід місії, формулюються технічні завдання, аналізуються відомі методи та методи прийняття рішень, розрахунків та експериментальних результатів. Підсумком звіту є порівняння та аналіз результатів, отриманих у процесі дослідження теоретичних та експериментальних даних, і, нарешті, підсумок результатів оцінки та методів використання.

Модифікація документу аналізу відповідно до мети та способу створення – це інформаційні документи, такі як вибір теми, реферат для преси, архіви тощо. Такі документи зазвичай називають комплексними документами.

Як аналітичний документ, тематична підбірка являє собою вичерпну колекцію оригінальних документів, часткових текстів, тез, приміток, малюнків, діаграм, діаграм тощо, відібраних для конкретної проблеми (проблеми). Вони здійснюються за двох умов: Постійний інтерес у конкретному випуску, а потім, коли з нього немає загальної публікації, інформація розкидається по широкому колу джерел.

Структура обраної теми зазвичай така: на титульному аркуші, крім заголовка, також вказується часовий ліміт вибраного тексту або рік, коли розпочалася інформація, якщо тема доповнена новими матеріалами; зміст; а коротка передмова (від упорядника); копія тексту документа, іноді ілюстрований матеріал групується певним чином; список усіх книг, які визначені та включені до копії вибраного джерела; список переглянути джерела.

Близьким за характером аналізу і подання інформації є дайджест.

дайджест — це добірка вибраних уривків з певного тексту, підібраних і згрупованих певним чином, щоб дати загальне поняття про нього, або добірка найцікавішого матеріалу, передрукованого з інших видань. Дайджест може бути аперіодичним, періодичним і безперервним.

Дайджест є допоміжним документом, є результатом аналізу та всебічної обробки вихідного документа. В ньому міститься новий текст «під завдання»: рішення, прийняте для керівника; на основі наданих учням навчальних завдань; для вчителів, бізнесменів, необхідність використання нових матеріалів тощо. дайджест має проблемну спрямованість.

Дайджести створюють у друкованій або електронній формі на замовлення споживачів.

Прикладом аналітичного вторинного документа є досьє.

Досьє – це формалізований, тобто складений за певним планом вторинний документ, який містить розгорнуту характеристику об'єкта (окремої особи, організації, товару або послуги і т.д.).

Досьє створюють шляхом аналітико-синтетичної переробки значної кількості первинних документів і постійно актуалізують, оскільки фактичні дані швидко змінюються.

Аналогічними за змістом досьє про організацію (установу) є прес-релізи.

Прес-реліз – листівка, спеціальний бюлетень або брошура, головним чином, з офіційним повідомленням для органів масової інформації. До прес-релізів висувають такі інформаційні вимоги:

- 1) зацікавленість споживачем (інформативність);
- 2) змістовність (інформаційна місткість);
- 3) яскравість у рекламному оточенні (контрасність);
- 4) виразність основних елементів (первинна фіксація уваги);
- 5) запам'ятовуваність (вторинна фіксація уваги – зворотна інформація);
- 6) вчасність – необхідність для певних споживачів у потрібний час [46].

Аналітичний документ містить нову загальну інформацію, отриману в результаті всебічного, глибокого та критичного аналізу вихідного файлу, а також обґрунтованої оцінки стану та тенденцій проблем, що розглядаються. Вони створюються в процесі поглибленого аналізу та синтезу оригінальних документів з метою вилучення, оцінки, узагальнення та використання інформації, що міститься в них.

Однією з характеристик аналітичного документа є наявність «аналітичної частини», яка включає концепції, думки, ідеї та висновки, запозичені з оригінального документа, а також власні думки, ідеї та судження автора.

Деякі аналітичні документи дають можливість показати інформаційну модель проблеми. Це, перш за все, довідка про аналіз інформації, звіт про діяльність, аналіз аналізу тощо. Для створення таких документів використовуються загальнонаукові методи та інформаційно-прогностичні методи (моделювання, контент-аналіз, аналогія тощо).

1.4. Форми та методи інформаційно-аналітичної діяльності

Основні методи аналітики. На жаль, навіть сьогодні вчені та практики не мають єдиного погляду на систему аналітичних методів. Однак ми спробуємо виділити найбільш часто використовувані з них.

Історичний метод передбачає розгляд об'єктивного процесу розвитку об'єкта, його справжньої історії та його поворотів; завдання історичного дослідження – розкрити конкретні умови розвитку тих чи інших явищ, а це певний спосіб мислення про те, часова послідовність і особливість історичного процесу.

Аналіз – розділіть об'єкт (подумки чи практично) на складові частини, щоб вивчити їх окремо. Цими частинами може бути будь-який матеріальний елемент об'єкта або його атрибути, знаки, зв'язки тощо.

Аналіз - необхідний етап для розуміння об'єкта. Наприклад, з давніх часів аналіз використовувався для розкладання на певні речовини. Зокрема, у

Стародавньому Римі аналіз використовувався для перевірки якості золота та срібла за допомогою методу, який називається зчепленням (аналіти зважуються до і після нагрівання).

Розуміння об'єкта в цілому не може обмежуватися вивченням його складових частин. У процесі пізнання необхідно об'єктивно виявляти зв'язки між ними, розглядати їх у цілому й уніфіковано. Проведення другого етапу пізнавального процесу — від окремих компонентів об'єкта дослідження до вивчення його як нерозривного цілого — можливе лише тоді, коли аналітичний метод доповнюється іншим методом — синтезом.

У процесі синтезу складові частини (характеристики, характеристики, зв'язки тощо) об'єкта дослідження в результаті аналізу об'єднуються і розчленовуються. На цій основі проводилися подальші дослідження по об'єкту, але в цілому. У цьому випадку інтеграція не означає просто механічне об'єднання роз'єднаних елементів у систему. Він розкриває положення і функції кожного елемента в загальній системі, встановлює взаємозв'язок і взаємозалежність між ними, навіть якщо ми можемо зрозуміти справжню діалектичну єдність об'єктів дослідження.

Аналогія відноситься до перенесення однієї властивості (набору властивостей) одного явища до іншого.

Звичайно, інші подібні характеристики повинні бути визначені заздалегідь, щоб можна було провести аналогії для встановлення необхідних зв'язків і відхилень між характеристиками явищ, які існують у дійсності. У певному сенсі аналогія є порівнянням, оскільки вона спрямована на вивчення подібності та відмінності явищ.

У багатьох випадках висновки за аналогією не можуть бути використані як докази, але вони мають силу гіпотези і забезпечують основу для гіпотези.

Гіпотези — це науково підтвержені припущення про можливі зв'язки, взаємозв'язки та причини явищ.

Метод спрощеної аналогії - це процентний метод. На основі відомих даних (ВВП, ставка податку, обсяг торгівлі), що характеризують поточну ситуацію, ми можемо визначити відповідні показники в майбутньому.

Цей метод стає ефективною умовою для попереднього вивчення всієї сукупності уражених явищ. Тільки таким чином можна зробити висновок, що явища, які порівнюються, настільки схожі, що їх можна порівнювати.

Під час роботи з даними опитування найкращий метод забезпечує найкращі результати. Тому під час постійного моніторингу рейтингів політиків чи опитування громадської думки щодо певних подій можна розробити найкращий політичний план або виявити слабкі місця в національній політиці.

Порівняння — це процес порівняння реалістичних об'єктів чи явищ з метою встановлення подібності чи відмінності між ними, а також для пошуку спільних і притаманних моментів, які можуть існувати в двох чи більше об'єктах дослідження.

Якщо його застосування відповідає наступним вимогам, то метод порівняння буде плідним:

- Тільки такі явища можна порівнювати, що між ними може бути певна об'єктивна спільність;
- Слід порівнювати найважливіші та найважливіші (для конкретного завдання) характеристики.

Порівняння завжди є важливою передумовою узагальнення.

Узагальнення - логічний процес переходу від індивідуального до загального або від менш загального до більш загального знання, а також продукт розумової діяльності, є відображенням загальних характеристик і природи об'єктивних явищ.

Найпростіші узагальнення полягають в об'єднанні, групуванні об'єктів на основі окремої ознаки (синкретичні об'єднання). Складнішим є комплексне узагальнення, при якому група об'єктів з різними основами об'єднуються в єдине ціле. Здійснюється узагальнення шляхом абстрагування від специфічних і

виявлення загальних ознак (властивостей, відношень тощо), притаманних певним предметом.

За цінністю та перспективами стоїть аналітичний метод, наприклад, метод комунікаційної мережі. Суть цього методу полягає у використанні таких інструментів аналізу, як кореляційна матриця та схема комунікаційної мережі для графічного представлення відносин між людьми та організаціями.

Метод комунікаційної мережі може бути використаний для встановлення найкращої організаційної структури установ і урядів, і він корисний при виборі можливих керівників вищого та середнього рівня. Процес аналізу включає наступні етапи: відбір інформації, відбір даних, пов'язаних з особами та відносинами, розробка матриці асоціації та попереднього плану відносин, включення до плану охоплення організації та уточнення план.

Зміст повідомлення, тобто значення значень теми масової комунікації, зазвичай досліджується за допомогою контент-аналізу.

Контент-аналіз (англ. *Topic-content*) — це формальний метод інтерпретації тексту.

Спостереження — це систематичне, цілеспрямоване й особливо організоване сприйняття предметів і явищ в об'єктивній дійсності як об'єкта дослідження.

Як науковий метод пізнання спостереження дає змогу отримати оригінальну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень. Інтеграція досвіду є основою для первинної систематизації реальних об'єктів, роблячи їх оригінальними об'єктами наукового дослідження.

Моніторинг повинен відповідати наступним вимогам:

- Передбачуваність (спостереження за конкретними, чітко визначеними завданнями);
- Регулярність (виконання за планом, складеним завданням спостереження);
- Мета (цікавляться лише певними аспектами явища в дослідженні);
- Вибірковість (спостерігач активно шукає правильний предмет, характеристику, явище);

- Систематичні (моніторинг здійснюється безперервно або за певною системою).

Метод винятку - це поступово виключати велику групу компонентів на основі третього методу виключення, що означає, що справа здійснюється згідно з описом у заяві, або як зазначено в запереченні, а третій не наводиться.

Спосіб пошуку закономірностей - це знайти зв'язки між стабільними і не випадковими ознаками або явищами.

Метод класифікації полягає у сортуванні об'єктів за основними ознаками певних класів.

Метод моделювання є одним з найважливіших методів аналізу. Забезпечує побудову моделі, яка відображає основні аспекти аналізованого об'єкта, спрощує його та замінює реальний об'єкт аналізу.

Системний підхід – перенесення даних в систему, що дозволяє інтерпретувати їх з точки зору системного підходу.

Екстраполяція полягає в поширенні отриманих висновків з однієї частини спостережуваного явища на іншу частину.

Метод ідеалізації – це фіктивний процес, пов'язаний з представленням чогось як ідеалу, а потім порівнянням реального об'єкта з ідеалом.

Метод емпатії - аналітик входить в образ аналізованого об'єкта, продуктивність учня і розуміє поведінку, яку вони виконують, з його точки зору.

Очевидно, що цими методами не обмежується аналітика.

Існує багато визначень поняття «інформаційно-аналітичної діяльності». Поширеними є такі, що спрямовані на сферу управління. Фахівці розглядають інформаційно-аналітичну діяльність як процес у сфері управління, що являє собою процес пошуку, збору, переробки та подання інформації у формі, придатній для її використання; як інформаційно-аналітичну роботу у двох аспектах – інформаційну роботу (пошук, збирання, зберігання, поширення інформації) та аналітичну роботу (узагальнення, класифікація інформації, її аналіз і перетворення, розробка висновків, пропозицій, рекомендацій і

прогнозів); як системне отримання, накопичення інформації з елементами прогнозування з питань, що стосуються діяльності установи [5, с.45].

Інформаційно-аналітична робота – це процес, в результаті якого первина інформація (сирі факти) перетворюється у вторинну, нову, аналітичну інформацію, довершену продукцію, передбачену для передачі замовнику. Інформаційно-аналітична робота є складовою інформаційно-аналітичної діяльності.

Інформаційно-аналітична робота по прийняттю рішень може мати оперативний, тактичний або стратегічний рівні. При ІАД використовуються такі форми роботи:

1. моніторинг – складання інформаційних зведень та оглядів;
2. аналіз ефективності прийняття рішень;
3. дослідження актуальних проблем (інформаційні розробки, оперативні дослідження, аналітичні дослідження).

Так, І.М. Кузнецов у своєму підручнику «Информация: поиск, анализ, защита: Учебник по информационно-аналитической работе» розглядає інформаційно-аналітичну діяльність у двох аспектах, тобто розгалужує на інформаційну та аналітичну роботу.

До засобів інформаційної роботи автор відносить «сукупність документальних, технічних та інших пристроїв, призначених для накопичування, оброблення, систематизації, зберігання і видачі інформації».

Засобами аналітичної роботи І.М. Кузнецов вважає закони і методи розумової діяльності, а також інші технічні засоби, на основі і за допомогою яких здійснюється обробка фактичних даних з більш високою якістю [37, с.45].

Отже, технологія аналітичної роботи передбачає одержання нового знання (вивідної інформації), яке забезпечує складний процес дослідження. Збір, обробка, використання та передача інформації є невідемним елементом успішної діяльності як підприємницької, так і будь-якої іншої [37, с.46].

Засоби ІАД – сукупність інтелектуальних та технічних засобів, що

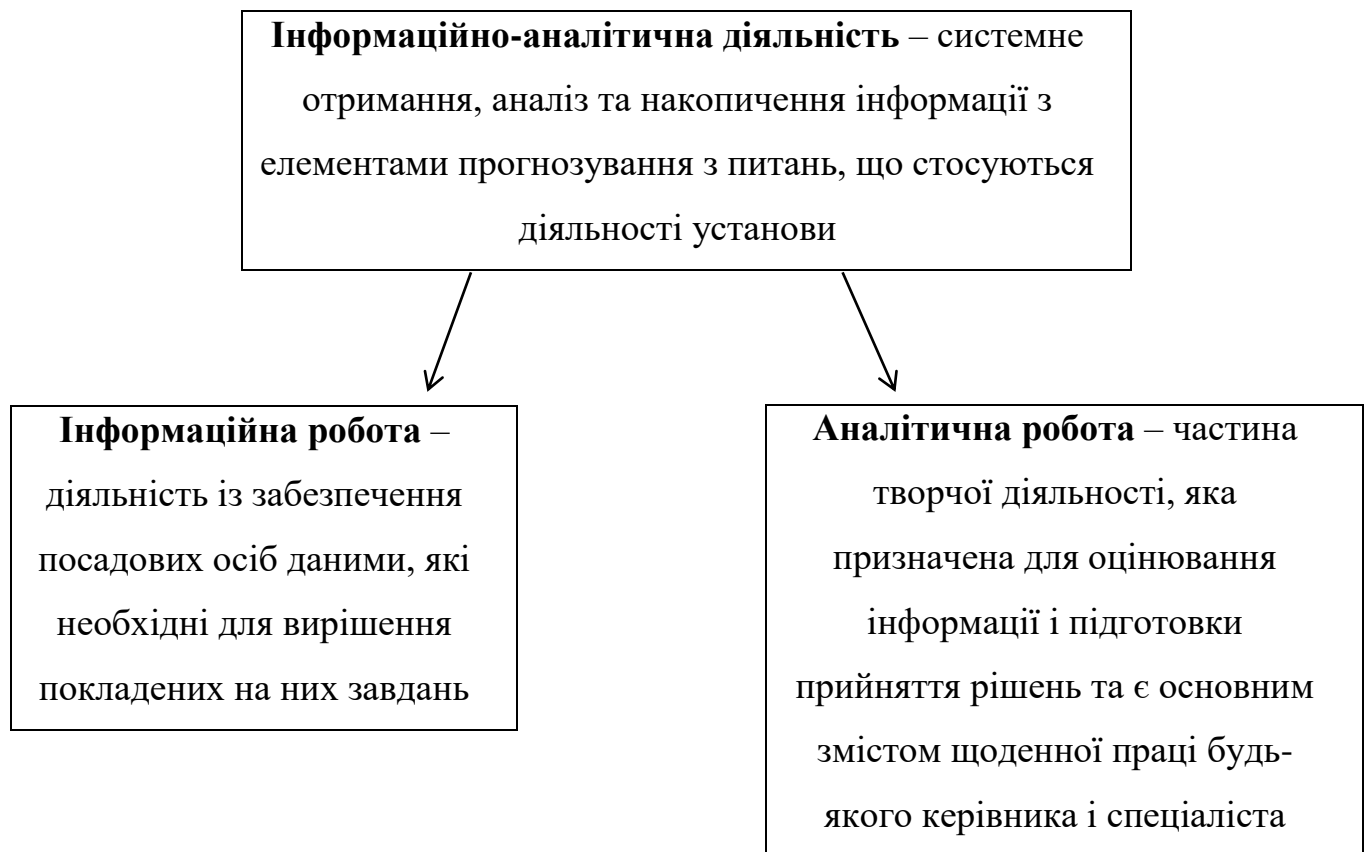
забезпечують виконання поставної мети.

Інтелектуальні засоби ІАД включають: відомості – характеристики властивостей об'єкту, що спостерігається або досліджується, представлені у доступній формі для людини; дані – факти або відомості, представлені у формалізованому вигляді, що забезпечує можливість їх зберігання, обробки та передачі; повідомлення – форма подачі інформації – сукупність логічно пов'язаних відомостей, що представляють для споживача єдине ціле.

Технічні засоби ІАД включають: інформаційні карти, каталоги, щоденники, інформаційні та інформаційно-аналітичні системи, інформаційного обслуговування, системи штучного інтелекту, експертні системи, АРМ аналітиків тощо.

Основні принципи та методологічні аспекти інформаційно-аналітичної роботи:

- 1) формування мети досліджень;
- 2) створення понятійного апарату;
- 3) забезпечення достатньої інформованості;
- 4) розкриття значення фактів;
- 5) встановлення причини та наслідків;
- 6) врахування історичного розвитку та національного характеру;
- 7) визначення тенденцій розвитку;
- 8) забезпечення високого рівня достовірності;
- 9) формування висновків та рекомендацій;
- 10) наявність зворотного зв'язку [38].

мал.4. Складові ІАД

Основні принципи аналітичної роботи:

- 1) цілеспрямованість – орієнтація аналітичної діяльності на досягнення конкретних цілей для вирішення певних завдань, як результатів практичної діяльності;
- 2) актуальність – аналітична діяльність повинна відповідати потребам практики, мати високий ступінь важливості на даний момент, в даній ситуації, для вирішення конкретної проблеми;
- 3) активність – проведення ІАД і видача її результатів незалежно від конкретних запитів користувачів з елементами прогнозування;
- 4) достовірність – врахування достовірності вихідних даних аналізу, точності кількісних даних, що використовуються, ступеня об'єктивності та обґрунтованості висновків, оцінок, пропозицій;
- 5) повнота – використання всієї наявної інформації, що має відношення до вирішення поставлених завдань;

6) альтернативність – наявність у кожного працівника аналітичного підрозділу можливості вільно висказати свою незалежну думку щодо результатів проведеного дослідження та довести її до вищого керівництва;

7) обґрунтованість – отримання аргументованих результатів аналітичної роботи на підставі сучасних досягнень науки, ефективних інформаційно-аналітичних технологій тощо;

8) системність – комплексний аналіз проблем з урахуванням їх місця, ролі та взаємозв'язків в загальній структурі забезпечення діяльності установи;

9) своєчасність – отримання та видача результатів ІАД в потрібні терміни, у зручній формі та вигляді, що придатна для користування;

10) ініціативність – визначення та опис проблем, формування завдань і способів їх рішення (в т.ч., що виходять за межі традиційних уявлень);

11) об'єктивність – відсутність тенденційності, неупереджене відношення аналітики до дослідження та його результатів;

12) неперервність – організація постійно діючого інформаційно-аналітичного моніторингу обставин, своєчасне відображення основних змін в ситуації, що досліджується;

13) гнучкість – можливість швидкої адаптації до змін суспільно політичних обставин без модифікації структури методів і засобів реалізації аналітичної роботи [38].

Інформаційно-логічна система – система, що здатна вирішувати не лише пошук інформації, яка є у наявності, а й отримання інформації шляхом використання правил логічного висновку та умовиводів. Системи штучного інтелекту – автоматизовані системи, що моделюють інтелектуальну діяльність людини: лінгвістичні, процесори, навчаючі системи, експертні системи, СППР [48, с. 47-49].

Сучасний рівень розвитку інформаційно-аналітичної діяльності у великих країнах світу є результатом тривалої еволюції та революційної трансформації історичного процесу. Разом з тим чітко простежується також взаємозв'язок розвитку суспільства, особливо матеріального виробництва, і зростання попиту

суб'єкта на інформацію. Прогрес організації інформаційної діяльності пов'язаний з розвитком двох різних технічних процесів: обробки інформації та передачі інформації в широкому сенсі [47].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

1. ІАД притаманна бібліотеці як з точки зору вирішення проблем підвищення ефективності управління окремою бібліотекою і бібліотечною галуззю в цілому, так і виконання свого завдання з обслуговування читачів.

2. ІАД бібліотеки є важливою складовою нової соціально-комунікаційної реальності. За останні десятиліття аналітична діяльність, її методи та технічні засоби динамічно розвиваються, реагуючи на соціально-економічні, політичні та інші зміни в житті суспільства, складність і різноманітність, постійний ризик, накопичення нових знань та інформації.

3. Підхід до визначення сутності, напрямів та розуміння ІАД бібліотеки як соціокомунікаційного феномену має базуватися передусім на тому, що бібліотеки не лише можуть, а й повинні здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність.

4. ІАД є базовим елементом формування когнітивного потенціалу суспільства. У цьому процесі беруть участь і бібліотеки, що формують документальну пам'ять суспільства, й інформаційні організації, які формують інформаційні ресурси суспільства, й аналітичні структури (інтелектуальні програми, веб-сайти). Виходячи з цього розрізняють наступні найпоширеніші види аналітичних документів.

5. Основні принципи та методологічні аспекти інформаційно-аналітичної роботи:

- формування мети дослідження; створення понятійного апарату;
- забезпечення достатньої інформованості; розкриття значення фактів;
- встановлення причини та наслідків;

- врахування історичного розвитку та національного характеру;
- визначення тенденцій розвитку;
- забезпечення високого рівня достовірності;
- формування висновків та рекомендацій;
- наявність зворотного зв'язку;
- цілеспрямованість;
- актуальність;
- активність;
- достовірність;
- повнота;
- альтернативність;
- обґрунтованість;
- системність;
- своєчасність;
- ініціативність;
- об'єктивність;
- неперервність;
- гнучкість.

6. Засоби ІАР – сукупність інтелектуальних та технічних засобів, що забезпечують виконання поставної мети.

Інтелектуальні засоби ІАД включають:

- відомості;
- дані;
- повідомлення.

Технічні засоби ІАД включають:

- інформаційні карти;
- каталоги ;
- щоденники;
- інформаційні та інформаційно-аналітичні системи;
- системи інформаційного обслуговування;

- системи штучного інтелекту;
- експертні системи;
- АРМ аналітиків тощо.

7. Найпоширеніші види аналітичних документів:

- аналітична записка;
- аналітичний звіт;
- аналітичний огляд;
- аналітична довідка.

8. Підготовка будь-якого аналітичного документа має відповідати певним принципам, які в основному включають такі принципи:

- звернути увагу на потреби клієнта, сформулювати загальну ситуацію проблеми, що розглядається;
- основними висновками є позиціонування проблеми на першому місці, матеріали повинні бути структурованими та логічними, а також рекомендується використовувати чіткі та зрозумілі фрази, намагайтеся уникати бюрократичного жаргону.

9. Найпоширеніші види інформаційно-аналітичної роботи:

- реферування;
- анотування;
- оглядово-аналітична діяльність;
- дайджестування;
- прес-релізна діяльність.

РОЗДІЛ 2 ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ім. К. А. ТІМІРЯЗЄВА

2.1. Функціонування бібліотеки в умовах інформаційно-аналітичної діяльності

Сьогодні багато зроблено у галузі впровадження сучасних інформаційних технологій для вдосконалення бібліотечно-бібліографічного обслуговування, налагодження міжбібліотечних професійних контактів, зміцнення міжнародних книгообмінних зв'язків.

З урахуванням цих факторів визначаються пріоритетні завдання бібліотечної галузі нашого регіону. Всього в області працює 1010 бібліотек системи Міністерства культури і туризму України, з них 893 – на селі. Бібліотечний фонд налічує біля 18 млн. прим., ним обслуговується 718 тис. користувачів, книговидача складає майже 14 млн. прим. документів. Мережа бібліотек області відповідає соціальним нормативам і є однією з найбільших в Україні (за кількістю публічних бібліотек Вінницька область в Україні займає 2-ге місце після Львівської).

Надання інформаційних послуг здійснює 1607 бібліотечних працівників, 68,7 відсотків яких – це фахівці бібліотечної справи.

Основні напрямки, за якими розвивається бібліотечна справа Вінниччини, в цілому відповідають загальноукраїнським тенденціям. Серед пріоритетів бібліотечної політики регіону сьогодні на першому місці – розвиток інформаційного ресурсу.

В останні роки досить чітко вживається словосполучення «модернізація бібліотек», що пов'язано з використанням телекомунікаційних можливостей глобальної мережі Інтернет. В 2006 році 16 центральних районних бібліотек,

проти 10 у 2005 році, розпочали використовувати у своїй роботі можливості ІНТЕРНЕТ.

Новим етапом у розвитку бібліотек є обслуговування віртуальних користувачів, які можуть отримати інформацію не відвідуючи бібліотеку.

Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А. Тімірязєва сьогодні – одна з найбільших книгозбірень області, інформаційний, культурно-просвітницький, науково-методичний, координаційний центр для бібліотек всіх систем і відомств регіону, головне книгосховище та депозитарій краєзнавчої літератури Вінниччини.

Бібліотека розташована в центральній частині міста, в чудовій споруді, яка є пам'яткою архітектури. Завдяки унікальному фонду універсального характеру, сучасним підходам до організації діяльності та бібліотечно-інформаційного обслуговування читачів, запровадженню новітніх інформаційних технологій, бібліотека має високий рейтинг у мешканців територіальних громад Вінниччини й користується авторитетом не лише в регіоні, але є однією з найкращих обласних книгозбірень України.

Фонд «Тімірязєвки» становить біля одного мільйона документів більш ніж 40-а мовами світу на різних носіях інформації, у тому числі налічує понад 500 тис. книг, біля 350 тис. журналів, більше 55 тис. газет, майже 28 тис. нотних видань, 9 тис. аудіовізуальних матеріалів та 2 тис. електронних видань. Є у фонді 2 тис. карт та біля 6 тис. альбомів. Щорічні надходження становлять 16 – 18 тис. примірників.

З метою надання актуальної та оперативної інформації користувачам, бібліотека щорічно передплачує в межах 800 назв українських газет та журналів. Отримує обов'язковий місцевий примірник усіх видань, що виходять на території області.

Бібліотека володіє досить потужним фондом рідкісних і цінних видань, яким опікується спеціальний відділ, створений 2000 р. На початок 2013 р. його кількість склала майже 36 500 примірників. Хронологічні рамки становлять від XV до XXI ст. Це – інкунабула і палеотипи, альдіни, ельзевіри, плантени, книги

кирилівського шрифту XVI – XVIII ст., гражданського шрифту XVIII – початку XIX ст., прижиттєві видання відомих українських, російських письменників, діячів науки, культури, мистецтв, рідкісні періодичні видання тощо. Основну частину надходжень останніх років становлять нові, сучасні видання. Серед них номерні екземпляри колекційних видань харківського видавництва «Фоліо», наклад яких обмежився 100 примірниками: «Біблія» у перекладі І.Левицького, П. Куліша та І. Пулюя, «Fata morgana» М. Коцюбинського.

Протягом року бібліотека обслуговує понад 40 тис. читачів, які опрацьовують 750–800 тис. документів. Щорічні відвідування становлять біля 150 тис. Стільки ж звернень налічується на веб-сайт бібліотеки. Це переважно користувачі України, Російської Федерації, Канади, США, Австрії, Німеччини та інших країн світу.

Систему обслуговування бібліотеки складають такі структурні підрозділи:

1. Відділ аграрних наук і виробництва (вул.Соборна, 73, IV поверх);
2. Відділ документів із гуманітарних, технічних та природничих наук (основне приміщення, III поверх);
3. Відділ документів іноземними мовами (філія, II поверх);
4. Відділ економіки і новітніх технологій (вул.Соборна, 70, I поверх);
5. Відділ зберігання бібліотечних фондів (вул.Соборна, 73);
6. Відділ краєзнавства (вул.Соборна, 73, IV поверх);
7. Відділ маркетингу, реклами та соціокультурної діяльності (вул. Соборна, 73, I-й поверх);
8. Відділ мистецтв (вул.Соборна, 70, III поверх);
9. Відділ наукової інформації та бібліографії (вул.Соборна, 73, I поверх);
10. Відділ попереднього замовлення, МБА та видачі літератури (вул. Соборна, 73, I-й поверх);
11. Відділ рідкісних і цінних видань (основне приміщення, IV поверх);
12. Відділ формування фондів (вул. Соборна, 73, I поверх);
13. Науково-методичний відділ (основне приміщення, IV поверх);
14. Редакційно-видавничий сектор (вул.Соборна, 73, IV поверх);

15. Сектор газетної періодики (основне приміщення, II поверх);
16. Сектор «Регіональний Тренінговий Центр» (вул.Соборна, 70, I поверх);
17. Сектор інформаційних технологій (вул.Соборна, 73, 2 поверх);
18. Сектор Інформаційно-ресурсний центр "Вікно в Америку" (філія, II поверх);
19. Сектор електронних комунікацій та баз даних (вул.Соборна, 73, IV поверх);
20. Сектор журнальної періодики (вул.Соборна, 73, III поверх);
21. Сектор каталогізування та організації каталогів (вул.Соборна, 73, II поверх);
22. Сектор реєстрації користувачів (основне приміщення, I поверх);
23. Сектор обмінного фонду (вул.Соборна, 70, I поверх);
24. Сектор правової інформації (вул. Соборна, 70, III поверх);
25. Сектор створення краєзнавчих баз даних (вул.Соборна, 73, IV поверх);
26. Сектор наукової інформації з питань культури і мистецтва;
27. Центр європейської інформації у м. Вінниця (ЦЄІ).

Усі методичні, бібліографічні матеріали, наукові збірники, що видаються бібліотекою з 2000 р., представлені в електронному вигляді на її офіційному сайті.

Загалом обсяг власних бібліографічних баз даних на початок 2013 р. становить 687,5 тис.записів, з них в електронному каталозі – 137,4 тис. Продовжується співробітництво з окремими бібліотеками області й України зі створення ЦУКК та РКК.

Подальшому розвитку сучасних бібліотечно-інформаційних послуг сприяє співпраця з міжнародними фондами й організаціями. Бібліотека має великий багаторічний досвід проектної діяльності. Знаковою подією 2010 р. для бібліотек Вінниччини стала участь у реалізації проектів Міжнародної програми «Бібліоміст», яка є партнерською роботою IREX, USAID та Міністерства культури України, органів місцевої влади, бібліотек, за підтримки Фондації Білла й Мелінди Гейтс. ОУНБ ім. К.А.Тімірязєва стала переможцем конкурсу і в

червні 2010 р. тут відбулося урочисте відкриття Регіонального тренінгового центру. Протягом трьох років на базі Центру пройшли навчання бібліотечні працівники, які стали переможцями I-V раундів конкурсу, інші мешканці міста й області. Також бібліотека приймає участь у таких проектах «Організація регіонального тренінгового центру», «Послуги Вінницької ОУНБ: вивчення, аналіз та пропозиції», «Вчимося створювати гармонію і успіх», «Публічні бібліотеки – мости до е-урядування», «Вікно в Америку».

У сучасних умовах наукова та видавнича діяльність залишаються важливими напрямками бібліотечної роботи. Результати науково-філологічних досліджень обговорюються на Міжнародній науково-практичній конференції, яка проводиться раз на два роки та публікується у виданнях бібліотеки – збірнику наукових матеріалів вищезгаданих конференцій, бібліографічному щорічнику «Подільські стенограми», започаткованому у 2008 р. «Представники», серії видань «Наші видання», «Творча назва Вінниці», «Вінницький письменник», «Культурно-мистецькі персонажі краю» тощо.

Вінничани та гості міста мають можливість брати участь у різноманітних формах та змістах творчих заходів, які організовує бібліотека.

Це традиційне Стусове читання, Міжнародний день рідної мови, День української писемності та мови, виставка нової книги. З метою розвитку особистої творчості та задоволення інтересів і потреб широких мас у бібліотеці діють гуртки та об'єднання за інтересами, а саме: «Птах душі» при літературно-мистецькому клубі, «Краєзнавець» з краєзнавства, «Книжник». Театр «Читання», а Садівник-любитель «Садівник», кіноклуб «X Muse», легальний молодіжний лекторій «Феміда», гендерний клуб «Я + ти = ми», молодіжний антреприз «Твоя справа від А до Я», юридичний консалтинговий центр «Право», гурток спілкування англійською, польською, німецькою мовами. З травня 2012 року за підтримки Генерального консульства Республіки Польща у Вінниці у відділі документації іноземною мовою працює Польський літературно-інформаційний центр.

Великою популярністю користуються виставки різноманітних художників, які організовує художній відділ бібліотеки, організовані місцевими художниками та представниками інших регіонів України. За ці роки вінничани та гості міста мали змогу познайомитися з кращими зразками живопису, графіки, скульптури, оздоблення та ужиткового мистецтва, а також художньої фотографії.

Соціально-економічні зміни в суспільстві скорегували діяльність бібліотеки. Поки що, враховуючи сучасні реалії та інтереси та вимоги користувачів, структура бібліотеки змінилася. Відкривалися нові відділи, але ті відділи, які втратили актуальність, ліквідовувалися або реорганізувалися. Нині бібліотека налічує 27 відділів і секторів.

Забезпечення інформаційних потреб (ІІІ) користувачів є головною метою функціонування бібліотек, що визначає їхню активну участь в інформаційних перетвореннях у державі [9, с.10].

Соціально-економічні умови в країні на початку ХХІ ст. поставили перед бібліотеками нові завдання – зміни характеру взаємовідносин з користувачами, зміцнення зв'язків з населенням, визначення нових соціальних орієнтирів, забезпечення підвищення якості діяльності і належного місця у системі забезпечення і максимального задоволення інформаційних, освітніх, культурних запитів і потреб.

У структурі багатофункціональної діяльності ОУНБ домінує інформаційна функція, що полягає в цілеспрямованому забезпеченні користувачів інформацією про документи, які зберігаються в бібліотеках, а також про світові інформаційні ресурси [9, с.111].

У 2006 р. Вінницькою ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва було проведено дослідження організації обслуговування користувачів у відділі літератури та інформації з питань економіки і права, яке дало змогу з'ясувати, що дали новації в організації роботи цього структурного підрозділу, адже тут найповніше поєднуються традиційні бібліотечні та інформаційні послуги, що надаються з використанням новітніх технологій, виявити протиріччя та недоліки в обслуговуванні користувачів [9, с.130].

З метою збору та поширення актуальної інформації з питань культури і мистецтва, сектор наукової інформації з питань культури і мистецтва Вінницької ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва у 2016 році розпочав моніторинг офіційних веб-сайтів Міністерства культури України, Української бібліотечної асоціації, Національної парламентської бібліотеки України, Національної історичної бібліотеки України та ін.

У результаті активного впровадження новітніх інформаційних технологій останнього 10-ліття, наполегливої праці колективу, на сьогодні бібліотека має декілька Інтернет-ресурсів: офіційний сайт (<http://www.library.vn.ua>), електронний каталог, Вінницький інформаційний портал (<http://irp.vn.ua>), низку тематичних електронних баз даних, блоги, зокрема: відділу краєзнавства (<http://krayvinnitsa.blogspot.com>), науково-методичного «Бібліоконтинент Вінниччина» (<http://metodvinnitsa.blogspot.com/>), документів іноземними мовами «Вікно в Америку» (<http://woavinnitsa.blogspot.com/>), програми «Бібліоміст» – «Бібліомісток» (<http://blog.library.vn.ua>), для людей з особливими потребами (<http://inva-gurt.blogspot.com/>). Вони систематично поповнюються новими записами, а користувачам надається необмежений доступ до інформаційних ресурсів та комп'ютерних технологій.

Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва у 2010 р. підготувала вже 3-й випуск альманаху «Подільський книжник», куди включено низку статей, що стали результатом наукових досліджень працівників бібліотеки. У статтях подано основні відомості про фонди відділу рідкісних і цінних видань бібліотеки, висвітлюється розмаїття книжкового і бібліотечного життя регіону ХІХ–ХХ ст. і сьогодення, розкривається особистий внесок земляків у розвиток книжкової культури краю. Статті органічно доповнюються, розробленим самими бібліотекарями, розділом «Хроніка. Події», в якому висвітлюються найцікавіші події краю та бібліотеки.

Кардинальні зміни в суспільному розвитку України за останні два десятиліття суттєво підвищили роль інформаційних ресурсів. В умовах глобальної інформатизації вони набувають важливого значення як національний

стратегічний ресурс, що визначає рівень інтелектуального потенціалу суспільства.

Важливим напрямком бібліотечної роботи є діяльність по забезпеченню швидкого і ефективного доступу користувачів до ресурсів бібліотеки. Основним завданням в рамках цієї діяльності стає розвиток засобів та методів оптимального поєднання потреб користувачів з інформаційними можливостями бібліотеки. Домінуючого значення в роботі бібліотеки набуває принцип загальнодоступності інформації. Інформаційний напрямок забезпечується збиранням, зберіганням і розповсюдженням інформації. Розвиток новітніх технологій вимагає від бібліотек використання інформаційних автоматизованих систем. Це забезпечує напрямок загальнодоступності до інформації за рахунок Інтернету, CD-ROM, створення автоматизованих баз даних.

З активним розвитком комп'ютерних технологій і пов'язаних з ними нових носіїв змінюється форма документів, відбувається трансформація функцій бібліотеки. Крім традиційних, бібліотеки беруть на себе функцію оцифрування книжкової спадщини українського народу, що забезпечує її збереження та активізацію використання.

З посередника між виробниками та користувачами інформаційних ресурсів бібліотека трансформується в системно утворюючу ланку інформаційної сфери [9, с.140].

Процес накопичення інформаційних ресурсів, який здійснюється в ОУНБ України, характеризується інтенсивністю зростання унікальної за змістом і різноманітної за формою інформаційної продукції, що потужно доповнюється формуванням системи інформаційних комунікацій та використанням глобальних комп'ютерних мереж. Інформаційно-технологічні та соціально-економічні зміни в діяльності сучасної бібліотеки змушують переосмислювати традиційні підходи до організації системи управління формуванням бібліотечно-інформаційних ресурсів, змінювати норми і принципи комплектування бібліотечних фондів.

Зробивши значний крок на шляху інформатизації ОУНБ активно впроваджують новітні технології у сферу обслуговування користувачів.

Бібліотеки стали адаптуватися до виконання функцій в нових умовах. Нагальними стали потреби користувачів в отриманні інформації та інформаційних продуктів і сервісних послуг, що пов'язано з використанням комп'ютерної техніки.

Запровадження в бібліотеках нових інформаційних технологій активізувало вивчення нових послуг, що надаються з їхнім застосуванням; складу та використання електронних інформаційних ресурсів; характеристик користувачів Інтернет-центрів та їхньої точки зору на роботу цих підрозділів [9, с.141-142].

У житті громади бібліотека має затвердитися як установа, здатна надати допомогу в освітні та самоосвіті, професійній та науковій діяльності, реалізації творчих здібностей; як культурно-просвітницький заклад з можливостями для культурного та особистісного зростання, місцем для спілкування [9, с.164].

2.2 Форми та методи інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки на прикладі функціонування відділу краєзнавчої літератури

Створенню глобальних інформаційних мереж, забезпеченню вільного доступу громадян до інформації сприяють законодавчі акти держави: Закон України «Про інформацію» (1992) [1], Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2000) [3]. Це знайшло втілення у розробці ряду проектів з інформатизації регіональних бібліотек – від автоматизації одного відділу до програми інформатизації всієї бібліотеки. Актуальними напрямками діяльності стали створення спеціалізованих відділів, електронних каталогів, електронних баз даних, веб-серверів, регіональних інформаційних центрів [9, с.140].

В Україні характерним виявом визнання важливості цих процесів, створення умов для задоволення інформаційних потреб населення стало

прийняття у 1998 році Закону «Про Національну програму інформації» [2], який визначає загальні принципи державної політики у сфері інформатизації суспільства, а також пріоритети розвитку галузей економіки, соціальної сфери, науки, освіти, культури [9, с.141].

Основними напрямками такої інноваційної діяльності є:

- упровадження електронних інформаційних технологій у сучасну бібліотечну діяльність, активне включення бібліотек у мережу сучасних соціальних інформаційних комунікацій;

- фундаментальних змін у комплектуванні, опрацюванні та зберіганні бібліотечних фондів, нових принципів формування бібліотечних електронних ресурсів, особливої уваги до інформаційно-аналітичного ресурсу як власного продукту нової якості, виробленого самими бібліотеками як інформаційними центрами загальносуспільного значення;

- впровадження дистанційних методів роботи як найбільш перспективного напрямку розвитку бібліотечних установ у майбутньому, урізноманітнення, удосконалення активних форм інформаційно-аналітичного обслуговування всіх категорій користувачів, активізація бібліотек як сучасних інформаційних центрів, утвердження їх на інформаційних ринках;

- проведення роботи з оцифрування фондів бібліотек, оперативного введення в суспільний обіг, насамперед, тієї їх частини, що є гостро необхідною для розв'язання актуальних проблем суспільного розвитку, вітчизняного наукового поступу, формування національних духовно-ціннісних орієнтирів, патріотичного виховання нових поколінь українців;

- вироблення стратегічних підходів, налагодження ефективного процесу відбору в інтересах вітчизняного користувача якісної інформації з інформаційних масивів глобального інформаційного простору, комплектування ними наявної системи інформаційних баз і підготовка для ефективного використання українськими користувачами;

- об'єднання українських інформаційних ресурсів у загальнонаціональну інформаційну корпоративну систему, налагодження ефективної координації

діяльності бібліотечних установ, а в подальшому інформаційних, науково-інформаційних, культурно-інформаційних та інших центрів у роботі з задоволення суспільних запитів на інформацію, у реалізації без зайвого дубляжу процесу обліку, опису метаданих та оцифрування фондів, збагачення їх новими інформаційними ресурсами, освоєння ефективних форм інформаційно-аналітичної діяльності, організація дієвого використання національних інформаційних ресурсів в умовах впливів глобального інформаційного простору;

- налагодження багатoproфільної підготовки та вдосконалення професійного рівня бібліотечних працівників, організації підготовки фахівців, необхідних для забезпечення вимог, пов'язаних з перебігом сучасних інформаційних процесів.

Створені і поповнюються електронні бази даних краєзнавчого характеру: «Література про Вінницьку область», «Василь Стус і Вінниччина», «Михайло Коцюбинський і Вінниччина», «Вінничани – учасники Революції гідності та АТО» та інших. Створені та активно поповнюються електронні бібліотеки на сайті бібліотеки «Літературна Вінниччина» та «Історико-краєзнавчі дослідження». Повні тексти краєзнавчих документів у рубриці на сайті бібліотеки «З фондів рідкісних і цінних видань», які складають основу краєзнавчої електронної колекції документів. Розпочато оцифрування краєзнавчих періодичних видань кінця XIX – початку XX ст.

Традиційними стали міжнародні краєзнавчі науково-практичні конференції, які проводяться бібліотекою кожних два роки. Уперше започатковано конференції з усної історії.

Маємо позитивний досвід з організації соціокультурної діяльності. У практику роботи бібліотекарів увійшли презентації книг сучасних місцевих авторів, Стусівські читання, суботи Михайла Коцюбинського. Великою популярністю користуються клуби і об'єднання за інтересами, літературно-мистецькі вітальні, недільні школи, інформаційно-консультаційні центри, проводяться творчі лабораторії тощо. Активно працюють книгозбірні у Мурованих Курилівцях, Хмільнику як аналітично-консультаційні пункти для

освітян. Це постійна співпраця в організації днів фахівців, роботі методичних об'єднань учителів історії та літератури, в проведенні педагогічних рад та науково-практичних конференцій.

Пошук інноваційних форм роботи та новий підхід бібліотечних працівників до своєї творчості веде до зміцнення позитивного іміджу бібліотек у суспільстві.

Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва є однією з провідних бібліотек України щодо впровадження інноваційних форм роботи та сучасних інформаційних технологій. У мільйонному фонді бібліотеки зібраний значний науковий ресурс документів на різних носіях інформації. Серед унікальних пам'яток друку – інкунабула, палеотипи, стародруки, книги кирилівського і латинського шрифтів XVI – XVIII ст. відомих європейських друкарень та видавців.

Проводиться значна пошукова робота, результатом якої є хромовані розширені електронні бази даних, здійснюється видавнича діяльність.

Щорічно бібліотека обслуговує понад 40 тис. читачів, які опрацьовують 750 – 800 тис. документів, до їх послуг центр регіональної інформації, Інтернет-зали, електронні каталоги тощо.

Інформаційний потенціал бібліотеки сприяє підготовці фахівців різних галузей народного господарства, освіти, культури, науковців, державних і політичних діячів.

Видозмінюється і краєзнавча діяльність бібліотеки. Як і раніше, основним структурним підрозділом, який організовує, координує та безпосередньо здійснює цей напрямок роботи Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва є відділ літератури та інформації з питань краєзнавства, створений у 1981 р. У краєзнавчому фонді ОУНБ зібрано біля 10 тис. примірників книг, брошур, періодичних, рукописних, картографічних, нотних та інших видань, а в самому відділі зібрано більше 5 тис. краєзнавчих документів, які найактивніше використовуються користувачами.

Краєзнавча діяльність в останнє десятиліття найбільше трансформувалася у створенні краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату. На зміну традиційному картковому каталогу, тематичним картотекам прийшли власні інформаційні продукти, це, перш за все, електронний каталог, електронні бази даних (ЕБД) краєзнавчого характеру.

Фахівці цього відділу взяли активну участь у розробці та реалізації проекту «Інформаційний портрет регіону» (ІПР), у співпраці з колегами ЦРБ області вони зацікавлено здійснюють наповнення новими краєзнавчими матеріалами з різних сфер життя області регіонального інформаційного порталу «Вінниччина: інформаційний портрет регіону «ВІННІПР-2000»». Подальшому розвитку бібліотечного краєзнавства стали обласна та районні програми розвитку краєзнавства. Відділом проводиться значна пошукова робота. У ньому творчо працюють високопрофесійні, закохані у свій край люди.

Протягом 2003 р., зокрема, вивчалось питання голодомору на Вінниччині. У вивченні взяли участь бібліографи-краєзнавці центральних районних бібліотек. До обласної книгозбірні надійшло чимало спогадів очевидців тих трагічних подій. Плідно була і співпраця з обласним архівом. В результаті вийшло в світ видання «Трагедія голодомору на Вінниччині. 1932-1933 рр.».

Цей відділ – один із організаторів науково-практичних конференцій краєзнавчого змісту. У 2003 році була створена електронна база даних (ЕБД) «Література про Вінницьку область», яка вже налічує понад 82,7 тис. аналітичних бібліографічних описів газетних і журнальних статей, опублікованих у місцевій і центральній пресі та матеріалів з наукових збірників. БД щорічно зростає більш як на 7 тис. записів. Випуск щорічного аналогічного бібліографічного покажчика що виходив з 1957 р. в друкованому вигляді та ведення карткового зведеного краєзнавчого каталогу було припинено.

З метою ознайомлення широкого кола користувачів з інформацією про видатних діячів краю у 2005 р. започатковано ЕБД «Персоналії». Вона відображає біографічні та бібліографічні записи про життя та діяльність видатних уродженців краю та людей, які життям та діяльністю пов'язані з

Вінниччиною. В межах запису вміщені основні віхи життя особистості та перелік додаткових джерел інформації, вміщує понад 80 записів. Серед всесвітньовідомих імен: С. А. Ваксман (лауреат Нобелівської премії), М. І. Пирогов, Г. І. Будкер, Д. К. Заболотний, М. М. Коцюбинський, М. П. Стельмах, В. С. Стус (Герой України) та інші.

ЕБД «В.Стус» – висвітлює життя і творчість Василя Стуса, вміщує понад 1470 записів. База даних створювалася в ході підготовки фундаментального науково-допоміжного покажчика із серії «Наші видатні земляки», присвяченого 70-річчю від дня народження письменника-земляка, Героя України В.С.Стуса «Постать Василя Стуса над плином часу». До слова, цей посібник рекомендований обласною експертною радою до друку і виданий за кошти обласної державної адміністрації накладом 1000 примірників.

ЕБД «Бібліотека» – відображає публікації про ВОУНБ ім. К. А. Тімірязєва та видання ВОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, вміщує понад 2000 тис. записів.

ЕБД «Календар знаменних дат» – відображає перелік визначних дат, події, ювілеї відомих особистостей. В межах одного запису до короткого змісту події додаються основні; відповідно – основні віхи життя особистості та джерела інформації, вміщує понад 1380 записів.

ЕБД «Козацтво на Вінниччині» – відображає інформацію про козацтво на Вінниччині, вміщує понад 300 записів.

ЕБД «Голодомор» – відображає бібліографічні записи про голодомор на Вінниччині, вміщує понад 1000 записів.

ЕБД «Вінниччина в роки Великої Вітчизняної Війни» – висвітлює події Вінниччини в роки Великої Вітчизняної Війни, вміщує понад 650 записів.

ЕБД «Лядівський монастир» – висвітлюють історію та сьогодення Лядівського монастиря Могилів-Подільського району, вміщує понад 230 записів.

ЕБД «Коцюбинський та Вінниччина» – висвітлює життя і творчість Михайла Коцюбинського, вміщує понад 350 записів.

ЕБД «Шевченко і Вінниччина» – висвітлює життя і творчість Шевченка Тараса Григоровича, вміщує понад 650 записів.

Вагоме місце займає популяризація творчості письменників-земляків. Це презентація нових книг, книжково-ілюстративних виставок, відзначення ювілейних дат, проведення творчих та літературно-мистецьких вечорів, зустрічей тощо. Так у 2011 р. при відділі краєзнавства розпочав свою роботу науково-краєзнавчий клуб «Дослідник краю» метою якого є об'єднання краєзнавців області та користувачів бібліотеки, небайдужих до збереження національної культури і духовності, обміну досвідом краєзнавців, розвитку краєзнавчих досліджень на Вінниччині та популяризації краєзнавчих знань серед широкого кола громадськості.

У 2016 р. розпочав свою роботу клуб «Любительки оповідань Вінниці» (ЛОВ) Учасниці клубу – письменниці, відомі як у регіоні, так і в Україні за своїми художніми книгами, науковими розвідками, журналістськими нарисами. Дехто з них пише і поетичні твори.

Розповсюдженню краєзнавчої інформації сприяє тісна співпраця бібліотеки й відділу з різними установами та організаціями міста, а саме: Державний архів Вінницької області, Вінницька організація Національної спілки письменників України, обласною організацією «Поділля», обласною організацією Всеукраїнської спілки краєзнавців України музеї, обласна телерадіокомпанія, вищі учбові заклади міста та іншими.

Відділ веде активну просвіницьку діяльність, застосовуючи інноваційні форми роботи. Так тільки упродовж 1 кварталу 2017 року відділ забезпечував таку діяльність:

1. Працівники відділу щоденно працюють над поповненням електронних баз даних «Література про Вінницьку область», «Літературна Вінниччина», «Історико-краєзнавчі дослідження».

2. Ведеться блог відділу краєзнавства, у якому розміщуються новини та наукові напрацювання працівників відділу:

30.01.2017 «Вулиці Вінниці: з історії декомунізації» (нове видання)

08.02.2017 Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва (сторінки історії і сьогодення)

06.03.2017 «Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця»
(нове видання)

20.03.2017 До 73-ї річниці визволення Вінниччини від німецько-фашистських загарбників (про презентацію виставки)

05.04.2017 «Браїлів: погляд крізь століття» (нове видання)

10.04.2017 Великдень на Поділлі

20.04.2017 Кононенко Валерія «Єврейське населення Поділля (40-і рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.)». (нове видання)

04.05.2017 виставка-дата «Свято слави, честі, Перемоги» (про презентацію виставки)

19.05.2017 віртуальний перегляд «Славу козацьку несем крізь віки».

3. Забезпечується довідково-бібліографічне обслуговування. Наприклад, за першу половину 2017 р.:

виконано довідок – 1009

тематичні – 668

фактографічні – 57

уточнюючі – 54

адресно-бібліографічні – 219

віртуальні – 11

консультації ДБФ – 344

4. Проводиться бібліографічне інформування:

- щотижня подається інформація для Управління культури і туризму Вінницької ОДА: «Питання культури на сторінках центральної і регіональної періодики» Протягом звітного періоду було підготовлено 24 інформаційних списки, які охоплюють 560 джерело;

- індивідуальне інформування – упродовж першої половини 2017 р. 12 абонентів, 339 джерел.

5. Ведеться активна соціокультурна діяльність:

- виставка-калейдоскоп «Різдвяно-новорічні свята на Поділлі» -
1.01.2017

- виставка-пам'ять «Дума моя з тобою, Україно» (присвячено Стусівським читанням) 2.01.2017
- виставка-ювілей «В його книжках – всі барви слова» (до 80-річчя від дня народження Євгена Пилиповича Гуцала - 2.01.2017
- виставка-інсталяція «Єднання духу і сердець» (до Дня Соборності України) 15.01.2017
- виставка-пам'ять Роки минають, та не стихає біль (до Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту) - 20.01.2017
- виставка-ювілей «Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва на історичних паралелях» 2.02.2017
- виставка-ювілей «Стежки до людей Степана Колесника» (до 85-річчя журналіста і письменника, лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка) 4.02.2017
- виставка-пам'ять «Згублена у неволі молодість» (до 75-ї річниці примусового вивезення українського населення на роботу в гітлерівську Німеччину) 6.02.2017
- виставка-дата «Афганістан – мій біль, моя пекуча пам'ять» (до Дня ушанування учасників бойових дій на території інших держав) – 10.02.2017
- книжкова виставка «Про що говорять вулиці міста Вінниця» - 16.02.2017
- книжкова виставка Вінниччина – благословенний край! (до 85-річчя утворення Вінницької області) 27.02.2017
- виставка-ювілей «Симфонія барв і мелодій» (до 80-річчя Віктора Андрійовича Наконечного) 1.03.2017
- виставка-колаж «Мати. Дружина. Берегиня» (до Міжнародного жіночого дня) – 3.03.2017
- виставка-пам'ять «Вінниця та вінничани в період Української державності у 1917–1920 рр.» - 10.03.2017
- виставка-ювілей «Ніна Гнатюк: яблука падали в душу мою...» (до 70-річчя від дня народження) – 11.03.2017

- виставка-реквієм «Визволення Вінниччини в серцях поколінь» (до 73-ї річниці визволення Вінниччини від німецько-фашистських загарбників) 20.03.2017

- виставка-дата «Я до любові світ не кличу і не пишу поем пером...» (до 80-річчя від дня народження Анатолія Петровича Звірика) – 27.03.2017

- виставка-пам'ять «Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів: Вінниччина» 6.04.2017

- виставка-калейдоскоп «Великдень на Поділлі» 10.04.2017

- перегляд літератури «Збереження довкілля – спільна турбота» (до дня Довкілля) 12.04.2017

- виставка-подія «Тендітний всесвіт слова Тетяни Яковенко» 12.04.2017

- виставка-реквієм ««Гірка зоря Полинь зламала долю поколінь» (до дня Чорнобильської трагедії на АЕС)» 20.04.2017

- виставка-ювілей «Вінницькій обласній Спілці журналістів України – 60!» 27.04.2017

- виставка-дата «Свято слави, честі, Перемоги (до Днів пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни)» 3.05.2017

- виставка-пам'ять «Пам'яті закатованих» (до дня пам'яті жертв політичних репресій) 11.05.2017

- виставка-подія «...Тульчин, ти весь в історії іскристій» 23.05.2017

- виставка-ювілей «Майстер ліричного слова» (до 80-річчя від дня народження Петра Перебийноса) 1.06.2017

- виставка-пам'ять «Знати, пам'ятати» (76 років з початку подій Другої світової війни на території Вінниччини) 15.06.2017

- виставка-дата «Конституція – основа громадського суспільства і держави (до Дня Конституції України)» 20.06.2017

6. Відбуваються постійні презентації новинок краєзнавчої літератури, виставок, документів:

- презентація книги Кароєвої Т. Р. «Вулиці Вінниці: з історії декомунізації» (науковці, м. Вінниця, студенти) – 16.02.2017;

- презентація книги Тетяни Власюк «Порадницька гостина. Історії життя та успіху» – 2.02.2017;

- презентація книжково-ілюстративної виставки-ювілею «Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва на історичних паралелях» (журналісти ВДТ, 20 хвили, студенти, інтелігенція Вінниччини);

- презентація виставки-реквієму «Визволення Вінниччини в серцях поколінь» (до 73-ї річниці звільнення Вінниччини від нацистських загарбників) – 20.03.2017;

- презентація книги ретро-газет відділу краєзнавства для телебачення «Власне інфо» – 20.04 (журналісти, фахівці ВОУНБ ім. К. А. Тімірязєва) 20.04.2017;

- презентація виставки-ювілею «Вінницькій обласній організації НСЖУ – 60!» (журналісти, науковці, студенти, інтелігенція Вінниччини) 27.04.2017.

7. Працює науково-краєзнавчий клуб «Дослідник краю»:

- засідання клубу в рамках презентації книги Кароєвої Т. Р. «Вулиці Вінниці: з історії декомунізації» – 16.02.2017;

- засідання клубу «Дослідження історії «малої Батьківщини». Сучасний стан» (для вчителів керівників гуртків інтелектуально-технічного напрямку) – 1.06.2017.

8. Працює Літературно-мистецький клуб «ЛЮВ»:

- творчий вечір присвячений Оксані Барбак – 30.03.2017

- літературно-мистецький вечір у рамках Стусівських читань «Кожна муза має свій вік» – 14.01.2017.

9. Постійно проводяться краєзнавчі, інформаційні години, уроки історичної пам'яті, подорожі:

- Інформаційна зустріч «Відділ краєзнавства на допомогу студентам» (для студентів Вищого професійного училища Львівського державного у-ту безпеки) – 02.02.17;

- Інформаційне повідомлення «Історичні дослідження вінницьких краєзнавців» (для студентів технічного коледжу) – 02.02.17;
- Інформаційне повідомлення про відділ краєзнавства (для учнів Стрижавської ЗОШ) – 02.02.17;
- Інформаційна бесіда «Розвиток харчової та переробної промисловості на Поділлі в кінці XIX ст. – поч. XX ст.» (для студентів Вінницького центру професійно-технічної освіти переробної промисловості) - 02.02.17;
- Краєзнавча година «Архітектура Вінниці» (для вихованців «Обрій») – 7.02.17;
- Урок історичної пам'яті «Легендарний бунтар подільського краю» (230-річчя від дня народження Устима Кармалюка) (для студентів Вінницького медичного коледжу) – 7.03.17;
- Краєзнавча година «Тиврівщина туристична» (для учнів 4 кл. Сутисківської ЗОШ I-III) – 24.05.17;
- Краєзнавча година «Битва під Батогом: сторінки історії» (для вихованців Вінницького обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями «Обрій») – 30.05.17;
- Краєзнавча подорож «Туристичними місцями м. Вінниці» (для учнів 1 кл. ЗОШ I-III ст. № 26) – 12.06.17;
- Краєзнавча подорож «Туристичними місцями м. Вінниці» (для учнів 4 кл. ЗОШ I-III ст. № 26) – 12.06.17.

10. Організуються заходи і за межами бібліотеки:

Еко-репортаж «Зелений туризм на Вінниччині: тенденції розвитку» у рамках виїзного методично-інформаційного дня «Бібліотека – інформаційна агенція екології і туризму» м. Погребище (для працівників публічних бібліотек Погребищенського району) – 27.04.2017.

Краєзнавчий флешмоб «Вінниця – європейське місто» (до Дня Європи у м. Вінниця) (учнівська молодь шкіл м. Вінниця : ФМГ № 3, КЗ «ЗОШ I-III ст. № 3

ім. Михайла Коцюбинського ВМР, ЗОШ I-III ст. № 16 ВМР та ЗОШ I-III ст. смт Сутиски Тиврівського району») 20.05.2017.

11. Часто заходи проводяться спільно із іншими організаціями:

Інформаційна година у рамках «Конференції європейського молодіжного парламенту України у м. Вінниці» «Вінницьке суспільство: погляд молоді» (для студентів українських вишів) – 07.04.17

Інформаційна година у рамках «Конференції європейського молодіжного парламенту України у м. Вінниці» «Європейський молодіжний парламент м. Вінниці» (для студентів українських вишів) – 08.04.17

12. Постійно оновлюються існуючі та готуються нові бібліографічні огляди:

«Декоративно-прикладне мистецтво» (для студентів Вінницького професійно-художнього училища I-курс) – 2.02.17

«Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва зустрічає!» (учні приватної школи «Аист») – 13.02.17

«Майстер ліричного слова» (до 80-річчя від дня народження П. Перебийноса) (ВНАУ I-курс) – 6.06.17

13. Проводяться віртуальні виставки та перегляди:

- віртуальний колаж «Героям Небесної сотні присвячено...» - 10.02.2017

- віртуальний колаж «Славу козацьку несем крізь віки (до 365-річчя битви під Батогом)» – 1.06.2017.

14. Організуються квести:

«Шевченко відомий і непізнаний» в рамках Днів Шевченка на Вінниччині (один із етапів квесту проходив у відділі краєзнавства) – 9.03.

15. Проводиться активна видавнича діяльність:

1. Підготовлено на експертну раду Вінниц. облдержадмін.хронологічний довідник «Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2018 р.»

2. Готуються до друку:

- публікації до «Подільського книжника» «Виданню «Подолія историческое описание» – 125».

- Наші земляки – лауреати літературних премій України 2016 року.

- Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва: нові грані розвитку (2007–2016). До 110-ї річниці з часу заснування, бібліографічний показник.

16. Проводиться і постійна методична робота:

- консультація бібліографу-краєзнавцю Могилів-Подільської ЦРБ з методики підготовки матеріалів на Вінницький інформаційний портал, надсилання карток для «Ірбіс» – 19.01

- консультація бібліографу-краєзнавцю Хмельницької районної бібліотеки з методики підготовки краєзнавчих видань представлення матеріалів на Вінницький інформаційний портал – 02.02

- консультація бібліографу-краєзнавцю Бершадської ЦРБ з методики підготовки матеріалів на Вінницький інформаційний портал – 10.04

- консультація бібліографу-краєзнавцю Калинівської ЦРБ з методики надсилання карток до ЕБД «Література про Вінницьку область» – 13.06

Отже, на прикладі роботи краєзнавчого відділу ми бачимо дуже насичену і активну роботу яка ведеться працівниками відділу у галузі організації культурно-просвітницької діяльності.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

1. Основні напрямки, за якими розвивається бібліотечна справа Вінниччини, в цілому відповідають загальноукраїнським тенденціям. Серед пріоритетів бібліотечної політики регіону сьогодні на першому місці – розвиток інформаційного ресурсу.

2. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А. Тімірязєва сьогодні – одна з найбільших книгозбірень області, інформаційний, культурно-просвітницький, науково-методичний, координаційний центр для бібліотек всіх систем і відомств регіону, головне книгосховище та депозитарій краєзнавчої літератури Вінниччини.

3. Завдяки унікальному фонду універсального характеру, сучасним підходам до організації діяльності та бібліотечно-інформаційного обслуговування читачів, запровадженню новітніх інформаційних технологій, бібліотека має високий рейтинг у мешканців територіальних громад Вінниччини й користується авторитетом не лише в регіоні, але є однією з найкращих обласних книгозбірень України.

4. Фонд «Тімірязевки» становить біля одного мільйона документів більш ніж 40-а мовами світу на різних носіях інформації, у тому числі налічує понад 500 тис. книг, біля 350 тис. журналів, більше 55 тис. газет, майже 28 тис. нотних видань, 9 тис. аудіовізуальних матеріалів та 2 тис. електронних видань. Є у фонді 2 тис. карт та біля 6 тис. альбомів. Щорічні надходження становлять 16 – 18 тис. примірників. Бібліотека володіє досить потужним фондом рідкісних і цінних видань, Протягом року бібліотека обслуговує понад 40 тис. читачів, які опрацьовують 750–800 тис. документів. Щорічні відвідування становлять біля 150 тис. Стільки ж звернень налічується на веб-сайт бібліотеки. Це переважно користувачі України, Російської Федерації, Канади, США, Австрії, Німеччини та інших країн світу.

5. Усі методичні, бібліографічні матеріали, наукові збірники, що видаються бібліотекою з 2000 р., представлені в електронному вигляді на її офіційному сайті.

6. Загалом обсяг власних бібліографічних баз даних на початок 2013 р. становить 687,5 тис. записів, з них в електронному каталозі – 137,4 тис. Продовжується співробітництво з окремими бібліотеками області й України зі створення ЦУКК та РКК.

7. Співпраця з міжнародними фондами та організаціями сприяє подальшому розвитку сучасних бібліотек та інформаційних послуг. Бібліотека має багаторічний досвід проектної діяльності. У сучасних умовах наукова та видавнича діяльність залишаються важливими напрямками бібліотечної роботи. Результати науково-філологічних досліджень обговорюються на Міжнародній науково-практичній конференції, яка проводиться раз на два роки та

публікується у виданнях бібліотеки – збірнику наукових матеріалів вищезгаданих конференцій, бібліографічному щорічнику «Подільські стенограми», започаткованому у 2008 р. «Представники», серії видань «Наші видання», «Творча назва Вінниці», «Вінницький письменник», «Культурно-мистецькі персонажі краю» тощо.

9. Вінничани та гості міста мають можливість брати участь у різноманітних формах та змістах творчих заходів, які організовує бібліотека.

Це традиційне Стусове читання, Міжнародний день рідної мови, День української писемності та мови, виставка нової книги. З метою розвитку особистої творчості та задоволення інтересів і потреб широких мас у бібліотеці діють гуртки та об'єднання за інтересами, а саме: «Птах душі» при літературно-мистецькому клубі, «Краєзнавець» з краєзнавства, «Книжник». Театр «Читання», а Садівник-любітель «Садівник», кіноклуб «X Muse», легальний молодіжний лекторій «Феміда», гендерний клуб «Я + ти = ми», молодіжний антреприз «Твоя справа від А до Я», юридичний консалтинговий центр «Право», гурток спілкування англійською, польською, німецькою мовами. З травня 2012 року за підтримки Генерального консульства Республіки Польща у Вінниці у відділі іноземної документації діє Польський літературно-інформаційний центр. За ці роки вінничани та гості міста мали змогу познайомитися з кращими зразками живопису, графіки, скульптури, оздоблення та ужиткового мистецтва, а також художньої фотографії.

10. Забезпечення інформаційних потреб (ІІІ) користувачів є головною метою функціонування бібліотек, що визначає їхню активну участь в інформаційних перетвореннях у державі.

РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ім. К. А. ТІМІРЯЗЄВА

3.1 Стратегія розвитку інформаційно-аналітичної діяльності Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва

На основі аналізу системи роботи Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва ми розробили стратегію розвитку бібліотеки на подальші роки.

Основна мета інноваційних пропозицій – змінити внутрішню структуру інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки з тим, щоб Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва стала універсальним регіональним інформаційним центром, який сприятиме процесу розвитку області.

Бібліотека забезпечуватиме широку доступність бібліотечного сервісу, досягне якісних змін та високого рівня обслуговування всіх категорій користувачів.

Соціально-професійна структура бібліотеки, її еволюція і управлінська технологія реорганізації повинні максимально відповідати умовам зовнішнього середовища, своєчасно реагувати на зміни у сфері наукових комунікацій, інформаційного ринку.

Місія бібліотеки, як соціального інституту полягає у формуванні та збереженні бібліотечного фонду і забезпеченні вільного доступу широкого кола користувачів до вітчизняних і світових інформаційних ресурсів, створенні умов для:

- розвитку науки, національної культури, культур народів, що проживають на території області;
- розповсюдження знань та інформації;

- вирішення соціально-економічних та соціокультурних завдань, що сприятимуть успішному розвитку області.

Стратегічні цілі бібліотеки:

- Впровадження інновацій в усі напрямки діяльності бібліотеки;
- Активне входження у ринкові умови життєдіяльності, визначення економічних пріоритетів розвитку;
- Розробка і реалізація державних і регіональних програм розвитку бібліотек;
- Формування максимально повного репертуару фонду вітчизняних та зарубіжних документів на різних носіях інформації;
- Поповнення фонду обов'язковим місцевим примірником документів;
- Збір з вичерпною повнотою краєзнавчих документів, що виходять за межами області та за кордоном;
- Організація, збереження і використання фонду рідкісних і цінних видань;
- Налагодження найбільш повного бібліографічного обліку місцевих видань;
- Всебічне розкриття фонду, трансформація довідково-бібліографічного апарату, створення електронних баз даних "Аналітика", "Книга";
- Удосконалення традиційної довідково-бібліографічної та інформаційної діяльності з активним впровадженням сучасних новітніх технологій інформаційно-пошукових систем;
- Досягнення найбільшої повноти, оперативності і комфортності обслуговування користувачів на основі проведення маркетингових і соціологічних досліджень;
- Урізноманітнення форм і методів соціокультурної діяльності задля задоволення інформаційних, культурно-освітніх, професійних, дозвільних інтересів користувачів;
- Сприяння розширенню знань з питань історичного та етнографічного краєзнавства, як невичерпного джерела пам'яті народу, витоків його духовності;

- Удосконалення організаційної структури та подальший розвиток персоналу бібліотеки з метою створення високоінтелектуальної і духовної атмосфери внутрібібліотечного середовища;
- Поєднання спадкоємності кращих традицій бібліотеки та новаторства в усіх сферах її діяльності;
- Вироблення та реалізація нової системи наукової і науково-методичної роботи;
- Зміцнення міжвідомчої координації та кооперації, особливо у створенні спільного інформаційного ресурсу.

Розвиток бібліотечних фондів. Бібліотечний фонд є складовою частиною системи єдиного інформаційного ресурсу держави.

Політика формування фонду бібліотеки повинна здійснюватися у відповідності до державних та регіональних програм поповнення бібліотечних фондів з дотриманням принципів державності, прозорості, планомірності, систематичності, динамічності, універсальності, координації між бібліотеками регіону та забезпеченням оптимальної типо-видової структури.

Основні заходи:

- Визначення основного ядра та удосконалення структури фонду наукової бібліотеки, виходячи з умов нових історичних реалій.
- Сприяння у формуванні фонду бібліотек регіону.
- Визначення пріоритетних напрямків у придбанні друкованих видань та аудіовізуальних матеріалів.
- Удосконалення системи комплектування фонду вітчизняними виданнями, найбільш цінними документами країн ближнього та дальнього зарубіжжя.
- Досягнення вичерпної повноти придбання документів краєзнавчого характеру та розробка механізму оперативного поповнення фондів місцевим обов'язковим примірником.
- Використання різноманітних джерел поповнення фонду, розширення можливостей Інтернет в режимі "автор – видавець – розповсюджувач – бібліотека – користувач".

- Застосування нових тактичних рішень та технологічних процесів в організації комплектування з правом на свободу вибору необхідних для бібліотеки документів.

- Вивчення документного потоку періодичних видань, що дасть змогу розширити їх репертуар, в тому числі на електронних носіях.

- Здійснення ретроспективного поповнення фондів найбільш цінними виданнями наукового та пізнавального змісту на основі системи досліджень і вивчення укомплектованості фонду українською книгою та місцевим обов'язковим примірником документа.

- Удосконалення розкриття фонду бібліотеки за допомогою традиційного довідково-бібліографічного апарату та електронних баз даних, досягнення повної відповідності ДБА до наявного бібліотечного фонду.

- Підвищення ролі обласної бібліотеки як координаційного центру. Поглиблення зв'язків з бібліотеками різних систем і відомств, учасницями координації комплектування, та визначення їх ролі і місця у функціонуванні регіонального розподільного бібліотечного фонду, створенні корпоративних каталогів на основі єдиного програмного забезпечення.

Обслуговування користувачів. Розширення можливостей роботи з документами на основі впровадження новітніх інформаційних технологій позитивно впливає на якість бібліотечного обслуговування користувачів, імідж бібліотеки в цілому.

Головна мета бібліотечного обслуговування – надання послуг, що забезпечуватимуть максимальну доступність інформації.

Стратегія розвитку бібліотечно-бібліографічних послуг передбачає створення гнучкої структури і системи обслуговування, що дасть змогу здійснювати оперативне, адекватне та повне задоволення потреб та запитів користувачів, розширення можливостей та спектру послуг, прогнозування та оцінку потенційних запитів користувачів.

Для успішного виконання завдань стратегічного розвитку бібліотечного обслуговування необхідно:

- удосконалення інформаційно-довідкової служби бібліотеки, зокрема, організації зон попередньої та оперативної Інформації, реклами і пропаганди установи;

- створення та поліпшення комфортних умов для роботи користувачів та працівників бібліотеки;

- робота на допомогу формуванню та підвищенню інформаційної культури користувачів;

- стратегічний перехід від надання бібліотечних послуг за принципом "бібліотекар-читач" до забезпечення максимально самостійної роботи користувачів;

- удосконалення обслуговування користувачів, як в традиційному, так і в автоматизованому режимі (Інтранет, он-лайн);

- використання інформаційного ресурсу інших бібліотек та органів НТІ;

- розширення спектру послуг за рахунок впровадження нових форм бібліотечного обслуговування, системи додаткових платних послуг;

- удосконалення роботи МБА з широким використанням електронної дошки документів (ЕДД);

- створення доступної системи експрес-копіювання документів;

- створення і підтримка роботи клубів і об'єднань за інтересами;

- проведення маркетингових досліджень складу наявних та потенційних користувачів, їх потреб та запитів для наукового прогнозування стратегії розвитку бібліотечного обслуговування.

Виконуючи функції соціокультурного інституту, бібліотека повинна сприяти розвитку культурно-просвітницької діяльності, гуманізації суспільства, популяризації культурного надбання українського народу і народів світу. Євиска потреба в проведенні заходів, творчих акцій, спрямованих на формування і підтримку у територіальній громаді іміджу бібліотеки як важливого регіонального інформаційного, культурно-освітнього центру, забезпечення спадкоємності в розвитку культурних традицій.

Довідково-бібліографічна та інформаційна діяльність. Відповідно до змін інформаційного середовища, підвищення ролі бібліотеки як найбільш доступної інституції в індустрії інформаційних послуг, довідково-бібліографічна та інформаційна функція бібліотеки повинна бути провідною, бібліотека повинна розвиватися в напрямі ресурсно-орієнтованого, ресурсно-аналітичного, ресурсно-оцінюючого характеру. Пріоритетним повинно бути знання про інформацію, що потребує орієнтації в інформаційних ресурсах, їх оцінки та аналізу, організації доступу до них.

Подальший розвиток бібліографічного, інформаційного обслуговування зумовлений тенденціями переходу управлінських структур Вінниччини у всіх сферах суспільного життя (політиці, економіці, науці, освіті, культурі) до прогностичних форм діяльності з використанням багатоваріантних моделей розвитку подій.

У зв'язку з цим потрібно розвивати навігаторську функцію бібліотеки, яка спрямована на бібліографічне інформування реальних і потенційних користувачів у наявних інформаційних ресурсах (ІР), можливостях їх використання, оскільки вона має найбільш значний документальний фонд з глибокою історичною ретроспективою, належний кадровий потенціал і значний досвід роботи в цій галузі. Провідними в даному напрямі бібліографічно-інформаційного забезпечення діяльності бібліотеки є такі заходи:

- задоволення інформаційних потреб органів владних структур міста та області;
- реалізація державних і обласних цільових програм;
- сприяння розвитку науки, освіти, культури, піднесенню агропромислового комплексу Вінниччини та ін.

Однією з можливих інновацій є створення на базі ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва розподіленої геоінформаційної системи, де будуть акумулюватися дані про економічну, екологічну, демографічну, культурну ситуацію в Україні, на Вінниччині. Основою для цього можуть стати власні інформаційні продукти бібліотеки: "Вінниччина: інформаційний портрет регіону", "Вінницький

регіональний портал", "Культура та мистецтво Вінницької області", електронні бази даних (ЕБД) "Книга", "Аналітика".

Потребує продовження та інтенсифікації робота з формування довідково-бібліографічного фонду (ДБФ) бібліотеки довідковими виданнями як на традиційних, так і на електронних носіях (CD-ROM, DVD).

В умовах впровадження комп'ютерних технологій є потреба у трансформуванні ДБА Вінницької ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва як бази для задоволення потреб користувачів, а саме:

- зміна структури;
- змістове наповнення;
- принципи формування;
- організація доступу до нього;
- орієнтація споживачів у доступних електронних інформаційних ресурсах (ЕІР).

Основні довідково-бібліографічні та інформаційні послуги повинні здійснюватися з урахуванням традиційних і новітніх технологій і мають бути спрямовані на:

- підготовку довідково-бібліографічної інформації у випереджувальному режимі для забезпечення потенційних запитів користувачів та згідно визначеної тематики;
- підготовку бібліографічних і фактографічних довідок на замовлення користувачів (в усній та письмовій формах);
- створення власних соціально значущих інформаційних продуктів;
- сприяння користувачам у здійсненні самостійного пошуку у електронних інформаційних ресурсів (ЕІР) (на компакт-дисках, в мережі Інтернет);
- підвищення комп'ютерної грамотності користувачів для самостійного пошуку інформації в ЕБД.

Значний позитивний результат матиме проведення наукових досліджень в галузі довідково-бібліографічної та інформаційної діяльності бібліотеки,

активної участі у розширенні зв'язків з бібліотеками України щодо створення корпоративних каталогів.

Одним з пріоритетних напрямів повинно бути надання методичної і практичної допомоги бібліотекам області в освоєнні комп'ютерної грамотності, використання традиційних і новітніх технологій в довідково-бібліографічній та інформаційній діяльності.

В сучасних умовах потребує уваги і трансформація бібліографів бібліотеки в інформаційних посередників, інформаційних консультантів-навігаторів. А відтак є потреба в постійному підвищенні кваліфікації працівників сфери довідково-бібліографічного обслуговування бібліотек, самоосвіти, оновлення знань як ключового чинника удосконалення їхньої діяльності.

Науково-дослідна та науково-методична робота. Основне завдання науково-дослідної та науково-методичної роботи – постійне вдосконалення форм і методів діяльності бібліотек, технологій бібліотечних процесів і операцій з використанням новітніх досягнень бібліотечно-бібліографічної науки і практики, спрямованих на поліпшення якості обслуговування користувачів.

Науково-дослідна робота націлена на проведення самостійних досліджень та співучасть у всеукраїнських дослідженнях, що сприятимуть прогнозованому розвитку бібліотек та модернізації їх діяльності. При цьому використовуються аналітичні, соціологічні, статистичні, маркетингові та інші методи.

Науково-методична діяльність будується на принципах науковості, активності, рекомендаційності, оперативності, диференційованого підходу.

Пріоритетними напрямками методичного впливу є:

- методичний моніторинг;
- аналітична, консультативно-методична, інноваційна діяльність;
- узагальнення практичного досвіду та розробка на його основі спеціальних методик.

У процесі методичного забезпечення реалізуються такі взаємопов'язані функції: інформаційна, координаційна, організаційна, педагогічна, дослідницька, контрольна.

Особлива увага звертається на:

- удосконалення системи підвищення кваліфікації бібліотечних працівників області, зростання їх загальноосвітнього, професійного рівня з врахуванням диференційованого підходу до різних категорій працівників;
- організацію навчання спеціалістів бібліотек умінню роботи з комп'ютером, технікою в автоматизованих системах;
- розвиток творчої активності працівників бібліотек регіону;
- сприяння отриманню повноцінної безперервної бібліотечної освіти.

Проектна діяльність. Проектна діяльність бібліотеки спрямовується на удосконалення роботи з кадрами, зокрема забезпечення системи безперервної бібліотечно-інформаційної освіти, впровадження новітніх технологій, підтримку і розвиток web-ресурсів бібліотеки, регіональних інформаційних порталів на базі обласної бібліотеки.

Менеджмент. Структура. Кадри. Соціальний розвиток. Управління бібліотекою здійснюється відповідно до Статуту на основі поєднання принципів єдиноначальності, самоврядування трудового колективу, колегіальності у підготовці рішень, з використанням аналітичних, програмно-цільових та прогностичних методів із широким залученням органів колективного управління (ради при директорі, науково-методична, наради оперативного управління).

Розвивається модераційна діяльність як комплексна форма організації методичного керівництва, впроваджуються методи комунікаційного менеджменту, новітні технології в процесі управління.

Партнерство і співробітництво. Бібліотека повиннабудувати партнерські стосунки і організувати співробітництво на принципах взаємної вигідності та взаємоповаги сторін.

Основні напрями:

- трансформація взаємодії з владними структурами, політичними партіями, об'єднаннями;
- кооперація і координація діяльності бібліотек як фактор підвищення ефективності роботи та економії наявних ресурсів;

- налагодження зв'язків із зарубіжними бібліотеками для міжнародного книгообміну та міждержавного бібліотечного абонементу;
- співробітництво з Міжнародними благодійними Фондами і організаціями, бібліотечними Асоціаціями для використання світового інформаційного простору, розвитку культурних зв'язків, залучення іноземних інвестицій;
- зміцнення ділового партнерства з видавничими та книготорговельними організаціями з метою забезпечення вичерпної повноти комплектування фондів книжковою продукцією та іншими носіями інформації;
- широке використання можливостей наукового та творчого потенціалу регіону у здійсненні науково-дослідницької, краєзнавчо-пошукової роботи для підвищення наукового рівня бібліотеки;
- забезпечення єдності дій бібліотек, культурно-мистецьких установ та закладів, просвітницьких товариств і об'єднань у проведенні творчих акцій, спрямованих на задоволення інтелектуальних, професійних, навчальних, культурних, дозвільних потреб та інтересів;
- творче співробітництво з громадськими організаціями. Включення бібліотеки у сферу інтересів місцевої спільноти;
- партнерство та ділові контакти з підприємницькими та комерційними структурами. Пошук шляхів заохочення до спонсорства, меценатства, благодійності;
- використання PR-технологій, тісна співпраця з мас-медіа для налагодження оперативного потоку інформації про діяльність бібліотеки, її традиційні і додаткові (платні) послуги, досягнення інформатизації, формування сучасного позитивного образу бібліотеки.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

1. Основна мета інноваційних пропозицій – змінити внутрішню структуру інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки з тим, щоб Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва стала універсальним регіональним інформаційним центром, який сприятиме процесу розвитку області.

2. Соціально-професійна структура бібліотеки, її еволюція і управлінська технологія реорганізації повинні максимально відповідати умовам зовнішнього середовища, своєчасно реагувати на зміни у сфері наукових комунікацій, інформаційного ринку.

3. Політика формування фонду бібліотеки повинна здійснюватися у відповідності до державних та регіональних програм поповнення бібліотечних фондів з дотриманням принципів державності, прозорості, планомірності, систематичності, динамічності, універсальності, координації між бібліотеками регіону та забезпеченням оптимальної типо-видової структури.

3. Стратегія розвитку бібліотечно-бібліографічних послуг передбачає створення гнучкої структури і системи обслуговування, що дасть змогу здійснювати оперативне, адекватне та повне задоволення потреб та запитів користувачів, розширення можливостей та спектру послуг, прогнозування та оцінку потенційних запитів користувачів.

4. Відповідно до змін інформаційного середовища, підвищення ролі бібліотеки як найбільш доступної інституції в індустрії інформаційних послуг, довідково-бібліографічна та інформаційна функція бібліотеки повинна бути провідною, бібліотека повинна розвиватися в напрямі ресурсно-орієнтованого, ресурсно-аналітичного, ресурсно-оцінюючого характеру.

5. Пріоритетним повинно бути знання про інформацію, що потребує орієнтації в інформаційних ресурсах, їх оцінки та аналізу, організації доступу до них. У зв'язку з цим потрібно розвивати навігаторську функцію бібліотеки, яка спрямована на бібліографічне інформування реальних і потенційних користувачів у наявних інформаційних ресурсах (ІР), можливостях їх

використання, оскільки вона має найбільш значний документальний фонд з глибокою історичною ретроспективою, належний кадровий потенціал і значний досвід роботи в цій галузі.

6. В умовах впровадження комп'ютерних технологій є потреба у трансформуванні ДБА Вінницької ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва як бази для задоволення потреб користувачів

7. Основні довідково-бібліографічні та інформаційні послуги повинні здійснюватися з урахуванням традиційних і новітніх технологій і мають бути спрямовані на задоволення запитів клієнтів.

8. Значний позитивний результат матиме проведення наукових досліджень в галузі довідково-бібліографічної та інформаційної діяльності бібліотеки, активної участі у розширенні зв'язків з бібліотеками України щодо створення корпоративних каталогів.

9. Одним з пріоритетних напрямів повинно бути надання методичної і практичної допомоги бібліотекам області в освоєнні комп'ютерної грамотності, використання традиційних і новітніх технологій в довідково-бібліографічній та інформаційній діяльності.

10. У сучасних умовах потребує уваги і трансформація бібліографів бібліотеки в інформаційних посередників, інформаційних консультантів-навігаторів. А відтак є потреба в постійному підвищенні кваліфікації працівників сфери довідково-бібліографічного обслуговування бібліотек, самоосвіти, оновлення знань як ключового чинника удосконалення їхньої діяльності.

11. Основне завдання науково-дослідної та науково-методичної роботи – постійне вдосконалення форм і методів діяльності бібліотек, технологій бібліотечних процесів і операцій з використанням новітніх досягнень бібліотечно-бібліографічної науки і практики, спрямованих на поліпшення якості обслуговування користувачів.

12. Проектна діяльність бібліотеки спрямовується на удосконалення роботи з кадрами, зокрема забезпечення системи безперервної бібліотечно-інформаційної освіти, впровадження новітніх технологій, підтримку і розвиток

web-ресурсів бібліотеки, регіональних інформаційних порталів на базі обласної бібліотеки. Бібліотека повинна будувати партнерські стосунки і організовувати співробітництво на принципах взаємної вигідності та взаємоповаги сторін.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

ІАД притаманна бібліотеці як з точки зору вирішення проблем підвищення ефективності управління окремою бібліотекою і бібліотечною галуззю в цілому, так і виконання свого завдання з обслуговування читачів.

ІАД бібліотеки є важливою складовою нової соціально-комунікаційної реальності. За останні десятиліття аналітична діяльність, її методи та технічні засоби динамічно розвиваються, реагуючи на соціально-економічні, політичні та інші зміни в житті суспільства, складність і різноманітність, постійний ризик, накопичення нових знань та інформації.

Підхід до визначення сутності, напрямів та розуміння ІАД бібліотеки як соціокомунікаційного феномену має базуватися передусім на тому, що бібліотеки не лише можуть, а й повинні здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність.

ІАД є базовим елементом формування когнітивного потенціалу суспільства. У цьому процесі беруть участь і бібліотеки, що формують документальну пам'ять суспільства, й інформаційні організації, які формують інформаційні ресурси суспільства, й аналітичні структури (інтелектуальні програми, веб-сайти). Виходячи з цього розрізняють наступні найпоширеніші види аналітичних документів.

Основні принципи та методологічні аспекти інформаційно-аналітичної роботи:

- формування мети дослідження;
- створення понятійного апарату;
- забезпечення достатньої інформованості; розкриття значення фактів;
- встановлення причини та наслідків;
- врахування історичного розвитку та національного характеру;
- визначення тенденцій розвитку;
- забезпечення високого рівня достовірності;

- формування висновків та рекомендацій;
- наявність зворотного зв'язку;
- цілеспрямованість;
- актуальність;
- активність;
- достовірність;
- повнота;
- альтернативність;
- обґрунтованість;
- системність;
- своєчасність;
- ініціативність;
- об'єктивність;
- неперервність;
- гнучкість.

Засоби ІАД – сукупність інтелектуальних та технічних засобів, що забезпечують виконання поставної мети.

Інтелектуальні засоби ІАД включають:

- відомості,
- дані,
- повідомлення.

Технічні засоби ІАД включають: інформаційні карти, каталоги, щоденники, інформаційні та інформаційно-аналітичні системи, системи інформаційного обслуговування, системи штучного інтелекту, експертні системи, АРМ аналітиків тощо.

Найпоширеніші види аналітичних документів:

- аналітична записка;
- аналітичний звіт;
- аналітичний огляд;
- аналітична довідка.

Складання будь-якого аналітичного документа повинно відповідати певним принципам, головними серед яких є наступні:

- орієнтація на потреби замовника; формулювання загальної картини проблеми, що розглядається;
- розташування на першому місці основних висновків з проблеми;
- матеріал має бути структурованим та логічно викладеним, при цьому рекомендовано використовувати чіткі, зрозумілі фрази, намагатися уникати бюрократичного жаргону.

Найпоширеніші види інформаційно-аналітичної роботи:

- реферування; анотування; оглядово-аналітична діяльність;
- дайджестування;
- прес-релізна діяльність.

ОУНБ залишається базовим освітнім та культурним закладом регіону. Але на сьогоднішній день, в житті громади бібліотека ще має затвердитися як установа, здатна надати допомогу в освітті та самоосвіті, професійній та науковій діяльності, реалізації творчих здібностей; як культурно-просвітницький заклад з можливостями для культурного та особистісного зростання, місцем для спілкування.

Основні напрямки, за якими розвивається бібліотечна справа Вінниччини, в цілому відповідають загальноукраїнським тенденціям. Серед пріоритетів бібліотечної політики регіону сьогодні на першому місці – розвиток інформаційного ресурсу.

Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А. Тімірязєва сьогодні – одна з найбільших книгозбірень області, інформаційний, культурно-просвітницький, науково-методичний, координаційний центр для бібліотек всіх систем і відомств регіону, головне книгосховище та депозитарій краєзнавчої літератури Вінниччини.

Завдяки унікальному фонду універсального характеру, сучасним підходам до організації діяльності та бібліотечно-інформаційного обслуговування читачів, запровадженню новітніх інформаційних технологій, бібліотека має високий

рейтинг у мешканців територіальних громад Вінниччини й користується авторитетом не лише в регіоні, але є однією з найкращих обласних книгозбірень України.

Фонд «Тімірязевки» становить біля одного мільйона документів більш ніж 40-а мовами світу на різних носіях інформації, у тому числі налічує понад 500 тис. книг, біля 350 тис. журналів, більше 55 тис. газет, майже 28 тис. нотних видань, 9 тис. аудіовізуальних матеріалів та 2 тис. електронних видань. Є у фонді 2 тис. карт та біля 6 тис. альбомів. Щорічні надходження становлять 16 – 18 тис. примірників. Бібліотека володіє досить потужним фондом рідкісних і цінних видань, Протягом року бібліотека обслуговує понад 40 тис. читачів, які опрацьовують 750–800 тис. документів. Щорічні відвідування становлять біля 150 тис. Стільки ж звернень налічується на веб-сайт бібліотеки. Це переважно користувачі України, Російської Федерації, Канади, США, Австрії, Німеччини та інших країн світу.

Усі методичні, бібліографічні матеріали, наукові збірники, що видаються бібліотекою з 2000 р., представлені в електронному вигляді на її офіційному сайті.

Загалом обсяг власних бібліографічних баз даних на початок 2013 р. становить 687,5 тис. записів, з них в електронному каталозі – 137,4 тис. Продовжується співробітництво з окремими бібліотеками області й України зі створення ЦУКК та РКК.

Співпраця з міжнародними фондами та організаціями сприяє подальшому розвитку сучасних бібліотек та інформаційних послуг. Бібліотека має багаторічний досвід проектної діяльності. У сучасних умовах наукова та видавнича діяльність залишаються важливими напрямками бібліотечної роботи. Результати науково-філологічних досліджень обговорюються на міжнародній науково-практичній конференції, що проводиться раз на два роки, і публікуються в бібліотеці-науковому збірнику матеріалів конференції, бібліографічному щорічнику «Подільський книжник», започаткованому у 2008 р. Публікації

вибрані із серії «Наших видань», «Творча назва Вінниці», «Вінницький письменник», «Культурно-мистецькі діячі краю» тощо.

Це традиційне Стусове читання, Міжнародний день рідної мови, День української писемності та мови, виставка нової книги. З метою розвитку особистої творчості та задоволення інтересів і потреб широких мас у бібліотеці діють гуртки та об'єднання за інтересами, а саме: «Птах душі» при літературно-мистецькому клубі, «Краєзнавець» з краєзнавства, «Книжник». Театр «Читання», а Садівник-любитель «Садівник», кіноклуб «ХMuse», легальний молодіжний лекторій «Феміда», гендерний клуб «Я + ти = ми», молодіжний антреприз «Твоя справа від А до Я», юридичний консалтинговий центр «Право», гурток спілкування англійською, польською, німецькою мовами. З травня 2012 року за підтримки Генерального консульства Республіки Польща у Вінниці у відділі іноземної документації діє Польський літературно-інформаційний центр. За ці роки вінничани та гості міста мали змогу познайомитися з кращими зразками живопису, графіки, скульптури, оздоблення та ужиткового мистецтва, а також художньої фотографії.

Забезпечення інформаційних потреб користувачів є головною метою функціонування бібліотек, що визначає їхню активну участь в інформаційних перетвореннях у державі.

У процесі вивчення роботи бібліотеки були розроблені такі рекомендації:

1. Основна мета інноваційних пропозицій – змінити внутрішню структуру інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки з тим, щоб Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва стала універсальним регіональним інформаційним центром, який сприятиме процесу розвитку області.

2. Соціально-професійна структура бібліотеки, її еволюція і управлінська технологія реорганізації повинні максимально відповідати умовам зовнішнього середовища, своєчасно реагувати на зміни у сфері наукових комунікацій, інформаційного ринку.

3. Політика формування фонду бібліотеки повинна здійснюватися у відповідності до державних та регіональних програм поповнення бібліотечних

фондів з дотриманням принципів державності, прозорості, планомірності, систематичності, динамічності, універсальності, координації між бібліотеками регіону та забезпеченням оптимальної типо-видової структури.

3. Стратегія розвитку бібліотечно-бібліографічних послуг передбачає створення гнучкої структури і системи обслуговування, що дасть змогу здійснювати оперативне, адекватне та повне задоволення потреб та запитів користувачів, розширення можливостей та спектру послуг, прогнозування та оцінку потенційних запитів користувачів.

4. Відповідно до змін інформаційного середовища, підвищення ролі бібліотеки як найбільш доступної інституції в індустрії інформаційних послуг, довідково-бібліографічна та інформаційна функція бібліотеки повинна бути провідною, бібліотека повинна розвиватися в напрямі ресурсно-орієнтованого, ресурсно-аналітичного, ресурсно-оцінюючого характеру.

5. Пріоритетним повинно бути знання про інформацію, що потребує орієнтації в інформаційних ресурсах, їх оцінки та аналізу, організації доступу до них. У зв'язку з цим потрібно розвивати навігаторську функцію бібліотеки, яка спрямована на бібліографічне інформування реальних і потенційних користувачів у наявних інформаційних ресурсах (ІР), можливостях їх використання, оскільки вона має найбільш значний документальний фонд з глибокою історичною ретроспективою, належний кадровий потенціал і значний досвід роботи в цій галузі.

6. В умовах впровадження комп'ютерних технологій є потреба у трансформуванні ДБА Вінницької ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва як бази для задоволення потреб користувачів

7. Основні довідково-бібліографічні та інформаційні послуги повинні здійснюватися з урахуванням традиційних і новітніх технологій і мають бути спрямовані на задоволення запитів клієнтів.

8. Значний позитивний результат матиме проведення наукових досліджень в галузі довідково-бібліографічної та інформаційної діяльності бібліотеки,

активної участі у розширенні зв'язків з бібліотеками України щодо створення корпоративних каталогів.

9. Одним з пріоритетних напрямів повинно бути надання методичної і практичної допомоги бібліотекам області в освоєнні комп'ютерної грамотності, використання традиційних і новітніх технологій в довідково-бібліографічній та інформаційній діяльності.

10. У сучасних умовах потребує уваги і трансформація бібліографів бібліотеки в інформаційних посередників, інформаційних консультантів-навігаторів. А відтак є потреба в постійному підвищенні кваліфікації працівників сфери довідково-бібліографічного обслуговування бібліотек, самоосвіти, оновлення знань як ключового чинника удосконалення їхньої діяльності.

11. Основне завдання науково-дослідної та науково-методичної роботи – постійне вдосконалення форм і методів діяльності бібліотек, технологій бібліотечних процесів і операцій з використанням новітніх досягнень бібліотечно-бібліографічної науки і практики, спрямованих на поліпшення якості обслуговування користувачів.

12. Проектна діяльність бібліотеки спрямовується на удосконалення роботи з кадрами, зокрема забезпечення системи безперервної бібліотечно-інформаційної освіти, впровадження новітніх технологій, підтримку і розвиток web-ресурсів бібліотеки, регіональних інформаційних порталів на базі обласної бібліотеки. Бібліотека повинна будувати партнерські стосунки і організовувати співробітництво на принципах взаємної вигідності та взаємоповаги сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. – К., 2006.
2. Закон України «Про інформацію» (1992).
3. Закон України «Про Національну програму інформації» (1998).
4. Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2000).
5. Автономова, Н. Сучасні електронні технології як чинник еволюційних змін інформаційної функції бібліотек // Наук.пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – Вип. 30. – С. 222-230
6. Аксьонова, Н. Підґрунтя для створення електронних ресурсів газетної періодики на бібліотечних веб-сайтах // Наук. пр. Нац б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Вип. 32. – Київ, 2011. – С. 278-282
7. Алтухова, Г. Профессиональная этика библиотекаря / Г. Алтухова. – Москва, 2000. – 102 с.
8. Артамонов, Г. Т. Центры анализа информации / Г. Т. Артамонов, В. М. Чистяков // Итоги науки и техники. Сер. Информатика. – 1981. –Т. 6. – С. 5–159.
9. Бібліотека в демократичному суспільстві : зб. матер. Міжнар. наук. конф. / КДК. – Київ, 1995. – 201 с.
10. Бібліотекознавство: теорія, історія, організація діяльності бібліотек: Підручник. – Харків, 1993. – 176 с.
11. Бібліотечна наука, освіта, професія у демократичній Україні : зб. наук. праць / КДУКІМ. – К., 1998. – 108 с.
12. Блюменау, Д. И. Информационный анализ/синтез для формирования вторичного потока документов / Д. И. Блюменау. – СПб.: Профессия. – 2002. – 240 с.
13. Блюменау, Д. И. Информация и информационный сервис / Д. И. Блюменау. – Львів: Наука, 1989. – 190 с.

14. Варенко, В.М. Інформаційно-аналітична діяльність : навчальний посібник. – Київ, 2014. – 304 с.
15. Вітушко, Н. Бібліотека як центр інформаційно-аналітичного виробництва / Н. Вітушко // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Вип. 26 / НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Асоц. б-к України. – Київ. – 2010. – С. 21-28.
16. Ворошилов, О. Діяльність інформаційно-аналітичних підрозділів бібліотечних установ із забезпечення запитів користувачів / О. Ворошилов // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Вип. 23 / НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Асоц. б-к України. – Київ, 2009. – С. 156-163.
17. Гордукалова, Г. Ф. Дорогу осилит идущий: зачем нужна рубрика информационный анализ? / Г. Ф. Гордукалова // Библ. дело. – 2003. – № 2. – С. 27–28.
18. Горова, С. В. Електронна преса як складова комплектування сучасних бібліотек // Наук.пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – Вип. 32. – С. 316-327
19. Громов, Г. Р. Национальные информационные ресурсы: проблемы промышленной эксплуатации / Г. Р. Громов. – Москва: Наука, 1984. – 240 с.
20. Давидова, І. О. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві / І. О. Давидова. – Харків: ХДАК, 2005. – 295 с.
21. Давидова, І. О. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві / І. О. Давидова. – Харків: ХДАК, 2005. – 295 с.
22. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, М. Горовий та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – 248 с.
23. Захарова, І.В., Філіпова, Л.Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навчальний посібник. – Київ, 2013. – 154 с.

24. Звіт про науково-дослідну роботу «Зростання ролі електронних інформаційних ресурсів науки і культури у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства» (заключний) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; № держреєстрації 0111 U005625; наук. кер. О. С. Онищенко. – К., 2011. – 38 с.

25. Ільганаєва, В. Бібліотечна сфера – соціальний інститут / В. Ільганаєва. // Бібл. Вісник. – 1994 – № 3. – С. 2–5.

26. Ільганаєва, В. О. Аналітика в структурі бібліотечної діяльності / В. О. Ільганаєва // Вісник Харківської державної академії культури: зб. наук. пр. – Харків, 2007. – Вип. 23. – С. 109–117.

27. Ільганаєва, В. О. Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку / В. О. Ільганаєва; Над.б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ: Ред. журн. "Бібл. вісн.", 1996. – 256 с.

28. Каліберда Л. Загальне бібліотекознавство : навч. посібник / Л. Каліберда. – К., 1998. –192с.

29. Кобелев, О. М. Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек як складова нової соціально-комунікативної реальності: до постановки проблеми / О. М. Кобелев // Вісник Харківської державної академії культури: зб. наук. пр. – Харків, 2008. – Вип. 23. – С. 77–84.

30. Кобелев, О. М. Проблема визначення інформаційно-аналітичної діяльності / О. М. Кобелев // Соціальні комунікації: матеріали Міжнар. наук. конф., 26–27 лют. 2009 р., Харків. У 2 ч. Ч. 1 / Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2009. – С. 88–90.

31. Кобелев, О. М. Соціальна інформатика: конспект лекцій / О. М. Кобелев. – Харків: ХДАК, 2007. – 79 с.

32. Ковальчук, Г. І. Критерії відбору книжкових пам'яток для першочергового оцифрування // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 28. – С. 141-147.

33. Ковальчук, Г. И. Историко-книговедческие электронные ресурсы Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского в современной

научной коммуникации // Историко-культурное взаимодействие на пространстве СНГ в контексте развития книгоиздания, книгообмена и науки о книге: материалы Междунар. науч. конф. (Киев, 4-6 окт. 2011 г.). – Київ: Академперіодика, 2011. – С. 64-67

34. Костенко, Л. Й. Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель / Л. Й. Костенко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – № 1. – С. 23-28.

35. Костенко, Л. Інформаційно-комунікативні ресурси бібліотек АН України // Бібл. Вісник. – 1993. № 3-4. С.55-58.

36. Костенко, Л., Соловяненко Д. Наукові бібліотеки та перспективні інтернет-технології // Бібл. вісн. – 2011. – № 6. – С. 59-61

37. Кузнецов, И. Н. Учебник по информационно-аналитической работе / И. Н. Кузнецов. –Москва: Яуза, 2001. – 320 с.

38. Кулицький, С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління / С. П. Кулицький. –Київ: МАУП, 2002. – 222 с.

39. Курносов, Ю. В. Аналитика, методология, технология и организация информационной аналитической работы / Ю. В. Курносов, П. Ю. Конотопов. – Москва: РУСАКИ, 2004. – 512 с.

40. Кушерець, В. І. Знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій / В. І. Кушерець. – Київ: Знання України, 2004. – 248 с.

41. Ліпінська, А.В. Інформаційні ресурси в документознавстві : навчальний посібник для дистанційного навчання / А. В. Ліпінська. – Київ, 2007. – 144 с.

42. Лобузін, К., Клочок, А. Електронний каталог НБУВ: проблеми адаптації до умов сучасного інформаційного середовища // Бібл. вісн. – 2011. – № 4.

43. Лобузін, К. В. Электронные ресурсы научной библиотеки в современной информационной среде // Информационное обеспечение науки. Новые технологии: сб. науч. тр. / Каленов Н. Е. (ред.). – Москва: Научный Мир, 2011. – С. 344 – 351.

44. Лобузін, І. В. Створення, представлення та перспективи використання електронного фонду цифрових копій документів бібліотеки // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2011. – № 4.

45. Медведєва, В. Становлення інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності інформаційно-аналітичних служб бібліотек (на прикладі Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ) : монографія / Валентина Медведєва ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 180 с.

46. Муковський, І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: Навч. посіб./ І. Т. Муковський, А.Г. Міщенко, М.М. Шевченко – Київ: Кондор, 2012. – 243 с.

47. Національні інформаційні ресурси як інтегративний чинник вітчизняного соціокультурного середовища: [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – С. 129-137).

48. Оліфіров, О.В., Спіцина, Н.М., Шабельник, Т.В. Інформаційні системи і технології підприємства : навчальний посібник. / О. В. Оліфіров, Н. М. Спіцина, Т. В. Шабельник. – Донецьк, 2010. – 352 с.

49. Пашкова, В. Інтелектуальна свобода та доступ до інформації в бібліотеках: Зарубіжний досвід. / В. Пашкова. – Київ, 1998. – 70 с.

50. Петрова, Л. Г. Бібліотека в умовах соціально-економічних змін: моногр. / Л. Г. Петрова. – Київ, 2003. – 301 с.

51. Прокопенко, Л. І. Інформаційні потреби користувачів обласних універсальних наукових бібліотек України. Монографія. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. – 126 с.

52. Самохіна, Н. Нові форми інформаційної діяльності наукової бібліотеки // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: Проблеми науки, освіти, практики: зб. матеріалів VIII міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2011. – С. 189-190.

53. Сенченко, Н. Библиотеки и компьютеры. / Н. Сенченко. – Київ, 1990. – 226 с.
54. Синюк, В. Г. Использование информационно-аналитических технологий при принятии управленческих решений / В. Г. Синюк, А. В. Шевырев. – Москва: Экзамен, 2003 – 160 с.
55. Слободяник, М. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій. – Київ, 1995. – 268с.
56. Слободяник, М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій / М. С. Слободяник. – Київ: Ред. журн. «Бібл. вісн.», 1995. – 268 с.
57. Сляднева, Н. А. Информационно-аналитическая деятельность: проблемы и перспективы / Н. А. Сляднева // Информационные ресурсы России. – 2001. – № 2. – С. 14-21.
58. Сляднева, Н. А. Информационно-аналитическая деятельность: проблемы и перспективы / Н. А. Сляднева // Информационные ресурсы России. – 2001. – № 2. – С. 14-21.
59. Сорока, М. Б. Національна система реферування української наукової літератури / М. Б. Сорока. – Київ: НБУВ, 2002. – 209 с.
60. Терещенко, І. Особливості формування національного ринку електронно-інформаційних продуктів, послуг та сучасна інформаційна діяльність // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – Вип. 30. – С. 216-227.
61. Чачко, А. Бібліотечна професіологія: Навч. посібник. – Київ, 1996. – 120 с.
62. <http://5fan.ru/wievjob.php?id=5683>
63. <http://daviscountydaycare.com/zagalna-flosofya/280-flosofya-arstotelya-vpliv-arstotelya-.html>
64. <http://lib.if.ua/prof/?p=2063>Закон про УДК
65. <http://library.vspu.edu.ua/html/ist1.htm>
66. <http://library.vspu.edu.ua/html/ist1.htm>
67. <http://library.vspu.edu.ua/html/ist1.htm>

68. <http://nationalecurity.org.ua/2012/09/13/2288/>
69. http://nbuviap.gov.ua/images/nak_mon_partneriv/IAD.pdf
70. <http://www.library.vn.ua/>
71. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Маєвтика>

Основні заходи проведені Вінницькою міською централізованою бібліотечною системою в 2020 році.

Таблиця 1

	Назва заходу	Термін виконання
	<i>Творчі акції. Програми. Проекти. Конкурси.</i>	
1	Бібліофест - III	вересень
2	Проект бібліотеки : «Смачне читання»	I, III кв.
3	«Бібліотека під відкритим небом»	I, III кв.
4	Участь у Всеукраїнському проєкті « Додай читання»	I, II кв.
5	«Відпочиваємо разом з книгою»	II, III кв.
6	Участь у Всеукраїнському конкурсі «Найкращий читач України»	I кв.
	<i>Шевченкіана в бібліотеках (підготовка до д.н Т.Г. Шевченка.)</i>	
7	Цикл тем. переглядів «Живуть, Тарасе любий, поміж нас і голос твій, і пензель твій і слово»	березень
8	Поетичний марафон «Скарби великого Кобзаря»	березень
9	Літературно-мистецький вечір «Твоїм благословенним словом»	березень
10	Шевченківський вечір «Свіча запалена від серця»	березень
11	Літер.-музична композиція: «Інтимна лірика Т.Шевченка»	березень
12	Літературні читання «Літопис шани Тарасу Шевченку»	березень
	<i>Заходи до Року фізичного здоров'я та екології в Україні</i>	
13	Цикл книжкових виставок «Чисте довкілля – здорова нація»	II кв.
14	Цикл заходів «Молодь обирає здоров'я»	II кв.
15	Цикл « Нам із Землею разом жити»	II-IV кв.
16	Цикл екологічних вікторин «Маршрути Екорайною»	II-IV кв.
17	Тиждень екологічних знань «Обійmemo Землю красою й любов'ю»	квітень
18	Година екології «Екологія. Право. Людина»	II кв.
19	Урок здоров'я «Як стати здоровим»	II кв.
20	День здоров'я «Енциклопедія Амосова: алгоритми здоров'я»	IV кв.
21	Екологічний диспут «Екологічна ситуація в Україні – пресинг на природу триває»	II кв.
	<i>Інші заходи</i>	
22	Цикл історичних заходів «Сторінки історії нашої	I-IV кв.

	держави»	
23	День інформування «Злука віків і волі вічні дзвони»	I кв.
24	Інформаційні світлини «Світять, як зорі, світять могили»	I кв.
25	Цикл літературних портретів «Письменники – ювіляри»	I-IV кв.
26	Родинне свято «У вінку духовної краси»	січень
27	Літературний вечір – портрет «У чорній стужі серце України» (до 75-річчя від д.н. В. Стуса»	січень
28	Літературно-музичне шоу « На ліричній хвилі»	березень
29	Тиждень дитячої та юнацької книги «У світ дитинства через книгу»	I кв.
30	КВН «Літературний кругозір»	квітень
31	Родинна світлиця «Одвічна загадка материнського серця»	травень
32	Читацький марафон «Висока поезія Незалежності»	серпень
33	Літературне дефіле «Бібліофесна мода»	вересень
34	Творча зустріч з письменниками «Прекрасний скарб – книга»	вересень
35	Літературна година «Обірвана дорога до сонця» (до 80-річчя від д.н. С. Будного)	вересень
36	Творча імпреза «Слово, як вияв душі: В.Дунець»	жовтень
37	Година скорботи «Голодний – 33-й»	листопад
38	Урок правди «Голодомор, голодомор – ой як це страшно»	листопад
	Свято рідної мови «Мова співуча, ніжна і близька»	листопад
39	Територія довіри «Поговоримо про СНІД відверто»	грудень
40	Круглий стіл «Незнання законів не звільняє від відповідальності»	IV кв.

SWOT - аналіз бібліотечної галузі міста Вінниці

<i>Сильні сторони</i>	<i>Можливості</i>
<p>значна культурна спадщина; залучення коштів на потреби бібліотек з додаткових джерел; доступність і відкритість бібліотек; прагнення до нововведень.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - можливість участі у конкурсах бібліотечних проєктів, що оголошуються різними міжнародними та вітчизняними фондами; залучення міжнародних грантів; - модернізація бібліотеки (ремонт приміщень, актуалізація фондів, технічне обслуговування); - вивчення та обмін досвідом із колегами; - розвиток системи електронних ресурсів - формування ділового іміджу міста на базі потужного культурного та наукового потенціалу
<i>Слабкі сторони</i>	<i>Загрози</i>
<p>Недостатньо розвинута система розповсюдження інформації щодо проведення різноманітних заходів у бібліотеках; Невисокі стандарти якості бібліотечних послуг; низька заробітна плата бібліотечних працівників; недостатність робочих площ та приміщень</p>	<p>Відсутність стратегії розвитку бібліотечної сфери міста; Громадська думка про занепад бібліотек; Економічна нестабільність, обмеження фінансування; відсутність бюджетних можливостей, що дозволяють здійснювати цільову фінансову підтримку бібліотечної галузі; відсутність сфер впливу міста на загальнодержавні процеси</p>

Основні вимоги щодо забезпечення державою необхідного рівня доступності і якості надання населенню безоплатних послуг закладами культури у бібліотечній сфері

Тип закладу	Соціальні норми та нормативи у сфері обслуговування закладів культури	Перелік, зміст та обсяги надання безоплатних послуг		Показники якості безоплатних послуг бібліотечних закладів
		Опис послуги	Обсяг надання послуги	
Бібліотеки	надання інформації про склад бібліотечних фондів через довідково-пошуковий апарат	забезпечення отримувачів інформацією про наявні документні та інші ресурси на основі довідково-пошукового апарату	послуга надається в обсязі, достатньому для задоволення запиту отримувачів	одержання інформації про наявність чи відсутність потрібних документів у фонді бібліотеки; кількість задоволених запитів
	надання консультаційної допомоги в пошуку та виборі джерел інформації	надання отримувачам бібліографічної інформації на їх запит на основі ведення довідково-пошукового апарату та роботи кваліфікованих фахівців бібліографів	В обсязі, який відповідає завданню, поставленому в пошуковому запиті;	на інформацію та документні ресурси; кількість наданих консультацій; кількість звернень до веб-сторінки, інших інформаційних ресурсів бібліотеки в мережі Інтернет; строки виконання запитів на отримання інформації та документні ресурси;
	надання в тимчасове користування документів із бібліотечних фондів	оперативне задоволення запитів на документи з бібліотечних фондів для роботи з ними в читальному залі бібліотеки чи поза бібліотекою	в обсязі, достатньому для задоволення запитів отримувачів на документи	забезпеченість комп'ютеризованими робочими місцями з можливістю доступу до мережі Інтернет.

	користування веб-сторінкою, іншими інформаційними ресурсами бібліотеки в мережі Інтернет	забезпечення роботи веб-сторінки бібліотеки з можливістю безкоштовно го доступу отримувачів до неї	Обсяг надання послуги: в обсязі, достатньому для обслуговування запитів отримувачів	
--	--	--	---	--

Пропозиції щодо переліків платних послуг, що надаються закладами культури та мистецтв, заснованими на державній та комунальній формах власності

Перелік платних додат. бібліотечних послуг (відповідно до Постанови КМ від 12.12.2011р. №1271)	Запропонований перелік платних послуг
<p>-формування бібліографічних списків для курсових, дипломних та наукових робіт, каталогів для особистих бібліотек і бібліотек підприємств, установ та організацій;</p> <p>-підготовка фактографічних, аналітичних, бібліографічних та інших довідок для фізичних та юридичних осіб;</p> <p>-користування між бібліотечним абонементом (пересилання документів), електронна доставка документів;</p> <p>-надання послуг з оформлення електронних реєстраційних документів користувачів бібліотек.</p>	<p>- інформаційно-бібліотечне обслуговування підприємств, установ і організацій;</p> <p>- продаж організаціям і громадянам невикористаної літератури з резервних і обмінних фондів бібліотек;</p> <p>-пошук інформації в каталогах та базах даних бібліотеки на замовлення користувача;</p> <p>- запис інформації на електронні носії (СД, флеш-носії тощо);</p> <p>- роздрукування інформації з електронних носіїв користувача на бібліотечному обладнанні;</p> <p>- надання доступу до Інтернету (якщо іншене встановлено договором з інтернет-провайдером);</p> <p>- надання доступу до передплачених баз даних (якщо інше не передбачено договором з власником баз даних);</p> <p>-використання електронної пошти;</p> <p>- індивідуальне та колективне тематичне інформування про нові надходження документів у вигляді бібліографічних списків;</p> <p>- електронна доставка документів, яка здійснюється відповідно до чинного законодавства України в галузі авторського права;</p> <p>- ламінування документів користувача;</p> <p>- експонування рекламних матеріалівсторонніх організацій в приміщеннях бібліотеки;</p> <p>- експонування художніх та фотовиставок, предметів декоративно-ужиткового мистецтва в приміщеннях бібліотеки;</p> <p>- організація і проведення в приміщеннях бібліотеки конференцій, симпозіумів, семінарів, концертів, фестивалів, інших заходів культурно-просвітницького характеру;</p> <p>- розповсюдження інформаційних матеріалів культурно-просвітницького, наукового, освітнього характеру.</p>